Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ РЕСПУБЛИКАНСКА КОМИТЕДЭЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...ай 1921 оной ...21-һээ гарана. | № 181 (18504) | 1990 оной августын 8, среда | Сэн 3 мүн

Тэжээл бэлэдхэлгэ—бүгэдын хэрэг

НЖАГАЙРХА САГ ҺАЛАА

Хүдөө ажахын шэнжэлэл

ногоо сабшаһан һаа, байгша ондо 2770 гектарай ногоо унагаагаа. Тэрэшэлэн Кабанскын, Хурамхаанай, Түнхэнэй, районуудай ажахынуудта сабшалангай ургаса косилкаар сабшаха хүдэлмэри бусадһаа булюу һайнаар ябуулагдаа. Тиин гэһээ Зэдын, Яруунын, Ахын, Сэлэнгын, Хяагтын районуудта үбһэ хуряаха хүдэлмэринь эхилээгүй, мүнөө хүрэтэрөө унжагайрһаар байха юм.

Байгша оной июлиин 30-най байдалаар бүхыдөө 618.910 гектарай ногоо сабшаха түсэбөө 4,1 процентдэ хүргөө гэхэ гү, али 25.806 гектар сабшалангай ургаса унагаагаад байна. Энэнь нёдондоной энэ үеынхиһөө 55.849 гектараар бага байха юм.

Һаяын мэдээгээр республикымнай ажахынуудта 147 678 центнер үбһэн бэлэдхэгдээд байна гэхэ гү, али түсэбэй гурбан процентнь дүүргэгдээ. Энэ хугасаа соо Баунтын, Кабанскын, Хурамхаанай, Хойто-Байгалай, Түнхэнэй, Хориин районуудта сабшалангай ургаса бусадһаа ехээр һүрилэгдөө.

Сабшалангай ногооной эдеэшэжэ, үнэтэ сагай ходорон ошожо байгаашье һаань Хэжэнгын, Бэшүүрэй, Тарбагатайн районуудта үбһэ хуряалгань унжагайраа, һүүлэй үдэрнүүдтэ һуужэ ороһон хура борооһоо уламжалан Яруунын райондо үбһэ хуряалгань хойшолуулагдажа байна. Саашадаа энэ харюусалгата ажалаа унжагайруулангүй, бүхы арга боломжоёо хэрэглэжэ, ургэнөөр эрхилхэ саг тулаа. Тэрэгүй һаа, үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ үнэтэ сагнай хоохоор алдагдажа магадгүй ха юм.

Мүнөө үбһэ сабшажа һурилхын хажуугаар, сенаж, силос дараха хүдэлмэри түлэг дундаа ябуулагдана. Һүүлэй мэдээгээр республика доторнай 60 453 центнер сенаж, 19 450 центнер силос дарагдаад байна.

Ямаршье малда эдюулхэдэ ашагтай, шэмэ шанартай сенаж Баргажанай, Ивалгын, Кабанскын, Хэжэнгын, Хяагтын, Сэлэнгын, Хориин районуудта урагшатайгаар дарагдана. Харин бусад районуудай ажахынууд сенаж даража абахаяа яаранагүй. Тиихэдэ силосэй ургамалнууд Ивалгын, Түнхэнэй районуудта хуряагдана.

Ногооной витаминтай гурил, гранула, брикет гаргаха талаар дүршэһэн тэжээл үйлэдбэрилэгшэд республикада олон ааб даа. Тиин һүүлэй үедэ иимэ зүйлэй тэжээл шэмэтэй, шанартайшье һаа, үнэ сэнгыень ехэ гэһэн шалтагаар үйлэдбэрилхэһөө арсагшад олошороо. Энэмнай алдуутай. Хэрбээ ехээр бэлэдхэбэл, нарай тугал, хурьгадтаа эдюулхээр үлөөгөөд, үлэгшыень гүрэндэ тушаажа байхада гаргашагүйл даа.

Байгша ондо ногооной витаминтай гурил гаргагшад урдынхиһаа үсөөн. Жэшээлбэл, Бэшүүрэй район (1570), Кабанскын (4312), Хурамхаанай (1250), Хяагтын (1990), Түнхэнэй районууд (5429) центнер иимэ тэжээл бэлэдхээд... байна.

Тиин гэһээ Баргажанай, Баунтын, Яруунын, Захааминай, Ивалгын, Сэлэнгын районуудай колхоз, совхозуудта ногооной гурил гаргаха агрегадуудынь хүдэлгэгдөөгүй байха юм.

Ниитын болон хубиин адууһа малда үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ харюусалгата хаһа түлэг дундаа хүрэжэ ерэнхэй. Мүнөө хаа хаанагүй ногоон элбэгээр ургажа, хүсэд эдеэшэжэ, шанараа доошолуулжа захалхань. Тиин сагай бага дээрэһээ шахардуу байдалай ушараад байһаниие хараада абажа, ажалаа түргэдхэхэ, һайнаар, бүтээсэтэйгээр эмхидхэхэ шухала болоод байна.

Энэ жэлдэ республикымнай ажахынууд адууһа малайнгаа условно толгой бүхэндэ нёдондонойхиһоо нилээд ехэ тэжээл бэлэдхэжэ абахаар хараалаа һэн. Тиин мүнөө үбһэ хуряалгын бүхыдөө унжагайрһанһаа уламжалан, оройдоол 0,19 центнер тэжээлэй единицын хэмжээнэй үбһэн, силос, сенаж бэлэдхэгдээд байна.

Ургаса хуряалгын дүтэлөөд байһан мүнөө сагта үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэеэ түргэдхэжэ, эршэмтэйгээр ябуулхын тула ажахы бүхэн нэмэлтэ хэмжээнүүдые абаха болоно. Илангаяа энэ хүдэлмэридэнь туһаламжа үзүүлхэеэ хүрэжэ ерэһэн промышленна предприятинуудай, захиргаануудай, эмхинүүдэй түлөөлэгшэнэрые зохидоор угтажа, ажал даалгажа үгэхэһөө гадна эдеэ хоолоор хангаха болоно. Хура бороогой таһалдаад байһан эдэ үдэрнүүдтэ тэжээл бэлэдхэлгын эршые шангадхажа шадаа һаа, гансашье гээгдэлһээ гараха бэшэ, мүн һайн шанартай үбһэ, сенаж, силос, ногооной гурил горитойгоор бэлэдхэжэ абаха арга бии.

Үбһэ хуряалгын халуун хаһа түлэг ерэжэ, районой ажахынуудай нуга сабшалан дээрэ хүлгөөтэй ажал хүдэлмэри үргэдэжэ, булад хажуурнуудай ханхинаан, тракторнуудай хүнхинөөн сууряатажа эхилбэ. Ниитын адууһа малда үбэлжэлгын үедэ хүсэд хүрэхөөр һайн шанартай үбһэ суглуулжа абаха гээшэ тон харюусалгатай зорилго болоно. Үбһэ хуряалгын халуун хаһын ороод бренниковэй звено һахы һалаг хүдэлжэ байба. Тэдэнэр 3 һүритэй болонхой. 15-аад центнер һүринүүдээ шарга дээрэ сомоно. 60 гектар сабшалан дээрэһээ 700 центнер үбһэ хуряажа абахаар хараална. Манай ошоходо, тэдэнэр 20 гектарай ногоо сабшаад байгаа. Сагаан нуурта үбһэ хуряаха 3 звено ажалладаг байна. Үбһэ хуряалгада хабаадагшадтай уулзажа хөөрэлдэ-

ЕХЭ, БАГАГҮЙ

байхадал эндэхи байгаалиин сагай уларил тогтууригүй, хура бороон таһалдахаяа болижо, үбһэшэдтэ һаад түбэг ушаруулна. Наратай сэлмэг үдэрнүүдэй тогтобол, үбһэ хуряалгын ажал унжагайрхагүй байгаа. Теэд байгаалиин бэрхэшээл ехэ хохидол ушаруулаа.

«Мир» колхоз 1200 гектар сабшалантай юм. Мүнөө ургуулһанаа сүм суглуулхын тула үбһэшэдэй 14 звено эмхидхэһэн байна. Олонхи звенонууд сабшалангай газар арендээр абажа, үбһэ хуряана. Эндэ колхознигууд гэр бүлөөрөө, «Сельхозхими» нэгэдэлэйхид болон бусад арендаторнууд бии юм. Зарим звено үбһэндөө июлиин 10-да ороһон байна. 1200 гектар сабшалангай гектар бүхэнһөөнь дунда зэргээр 10 центнер үбһэ һайн шанартайгаар хуряажа абахаар хараална. Бүхыдөө 1300 центнер үбһэ бэлэдхэхэ ёһотой болоно. Хуряагдаһан үбһэнэй шанар шалгаха лаборатори байгуулагдаанхай. Шалгалта болон үбһэ тушаан абалга декада бүхэндэ эмхидхэгдэжэ юм. Эрхим һайн шанартай 1-дэхи сортын үбһэнэй центнерынь 4 түхэригөөр сэгнэгдэхэ. Энэнь тон бага гэжэ һанагдана. Үбһэ хуряалгада ажаллаһан хүнүүдые урмашуулха байгаал даа.

Хуурлигай сабшаланда отоглоһон В. А. Цыремпиловэй звенодо 6 трактор үгтэнхэй. Эндэ 210 гектар сабшалан арендээр абажа хуряана, үбэлдөө звеногой гэшүүд хашарагуудые харууһалдаг, зундаа малаа холын бэлшээридэ гаргаад, нютагтаа үлэһэн үхэршэдынь үбһэ хуряажа байна. Малшад звенодоо хэдэн хүнүүдые хүлһэлжэ абахадаа, тэдэндэ салин түлэхөөр хэлсээ баталдаг. Хуурлигай сабшалангай ногоон нёдондонойхидол адли ургаа. Тиимэһээ звено бүхыдөө 3,5 мянган центнер үбһэ хуряажа абахаар хараалантай.

Сагаан нуурай үбһэшэдтэ ошоходомнай, дүй дүршэлтэй механизатор, наһанайнгаа амаралтада гараһан С. Ф. Серехэдэмнай, түрүүлэн усадхагдаагүй дутуу дундануудаа дурдаа һэн. Хоёр һарын туршада Сагаан нуурта Хэрэнһээ Аршаан курортдо ошодог автобус орохоёо болишонхой байба. Ядахын сагта үдэртөө нэгэ дахин ерэдэг һаань һайн байгаа. Тус нютаг гол харгыһаа холошог түбхинэнхэй юм. Мүн заримдаа радио, телефон эндэ хүдэлхэеэ болишодог байна. Хилээмэн багаар асарагдажа хүртэнэгүй. Аршаанһаа асарһан хилээмэниинь ажалдаа байһан хүнүүдтэ хүртэнэгүй. Магазинда худалдажа абаха гурилшье үгы. Мүн саахар дуталдана. Тобшолбол эндэ ганса эдеэ хоолой бэшэ, мүн соёлойшье талаар шиидхэгдээгүй асуудалнууд олон байба. Клубта уран һайханай кино харуулагданагүй. Киносеть аппаратурыень абсашахадаа автомашинаар ерэжэ кино харуулхабди гэжэ найдуулаа юм. Теэд тэрэ найдуулгань мүнөөшье хүрэтэр дүүргэгдэнэгүй. Клубайнь байшан заһабарилгада орохо болошоо. Энэ ажал урагшаа ябанагүй. Нютагай клубай хушалта хуушаржа, бороогой уһан нэбтэ дуһаалдаг болошонхой. Дээрэ хэлэгдэһэн дутуу дундануудай хэзээ усадхагдахань мэдэгдэнэгүй. Нэн түрүүн эдэ дутагдалнуудые дары усадхаад, үбһэшэдтэ бүтээсэтэйгээр ажаллаха эрилтэ табиха байгаа.

«Мир» колхоздо үни тодхоглоһон «АВМ» түхэлэй агрегадууд бии юм. Бидэнэй ерэһэн тэрэ үдэр нэгэниинишье хүдэлгэгдэнгүй байгаа. Юуб гэхэдэ, агрегадай узелнууд бэлэн бэшэ байба. АВМ-1,5, АВМ-0,65 түхэлэй хоёр агрегадууд 300 тонно витаминтай ногооной гурил үйлэдбэрилхэ түсэбтэй. Эдэ үдэрнүүдтэ агрегадуудаа ябуулжа, обёос, горохой холисоор гурил гаргахабди гэжэ найдуулна.

Ниитын болон хубиин адууһа малда тэжээл ехээр бэлэдхэхын тула гарта хүлтөөрөө оролсохо саг тулажа ерээ.

Ж. ЮБУХАЕВ.

УРГАҺЫЕНЬ ХУУ АБАХАБДИ

Хабартаа, мүн зунай эхеэр гандуу уларилтай байжа, нилээд мэгдэхээгээшье һаа, бүхэли июль соо хура бороо орожо, сабшалан, бэлшээриин ногоон мүнөө яһала һанаһандамнай хүрэмөөр ургаба. Урдань оройдоо сабшагдадаггүй байһан добо дошо, таряанай газар дээгүүр, һубаг ханааб, харгын захааршье үбдэгсөө гэхээр ногоон гарашанхай.

Теэд хэнэйшье мэдэһээр хээрэ ургажа байһан ургамал ногоон үшөөл тэжээл бэшэ ха юм даа. Гадна эдэ бүгэдые хуу сабшажа, хуряажа абаха гээшэмнай тиимэ хүнгэн хэрэг бэшэ. Илангаяа мүнөө 1—2 хоноод лэ хура бороогой адхаржа байхада, тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэ хүдэлэгшэдтэ ехэ бэрхэтэй, һанаа зоборитойшье болоно. Ондоогоор хэлэбэл, байгаалимнай нэгэ талаараа баян ургаса бэлэглээд, нүгөө талаараа шадабаритай һаа абажа шадагты гэһэндэл, нэмэлтэ бэрхэшээл ушаруулаад байна бшуу.

Хэды иимэ хүнгэн бэшэ эрхэ байдалай тохёолдоошье һаань, энэ жэлдэ түсэбөөр хараалагдаһанһаа ехэ —19,5-20 мянган центнер үбһэ хуряажа абаха арга боломжо манайда бии. Түсэбнай 16 мянган центнер юм. Ушарынь юуб гэхэдэ, Зэдэ голой эрье зубшаһан уһалагдадаг сабшалангай ногоон мүнөө жэгдэ һайн, зарим тээгүүрээ эрьелдэжэ унаа. Гансал муу юумэниинь гэхэдэ, 100 гектэр сабшаламнай уһанда абташоо. Тэрэниие намартаа, уһанайнь һабхархадал сабшаха болонобди.

Мүнөө үбһэн дээрэ оньһожоруулагдаһан 5 звено хүдэлжэ байна. Дүршэлтэй механизаторнууд Николай Телешев, Алексей Логовской, Дмитрий Горлов, Анатолий Елизов, Семён Хороших гэгшэд звенонуудые хүтэлбэрилнэ.

Тэдэнэр июлиин һүүл багаар үбһэндөө ороо юм. Түрүүшээр үбһэ сабшалгын яһала урагшатай ябажа байтарнь ходо хура бороо ороод, һаатуулаа. Иимэ үедэ үбһэеэ нюдэ балай унагаахагүй ха юмши. Хура бороодо угаагдажа муудашаха бшуу.

Иимэ эрхэ байдалда звенонууд багахал наранай гарахада сабшаһан үбһэеэ ГВС түхэлэй тармуурнуудаар һэлижэ, урбуулжа байгаад хатаахые оролдоно. Сабшагдаһан үбһэнэй ёһоор хатажа үгэхэгүйдэнь нойтобороор хуряагаад, заримыень нүхэндэ хэжэ, сенаж болгохо баатай болоно. Тиигэжэ үбһөөр түрүүшын 500 тонно сенаж дарагдаа. Үшөө 300 гаран центнер нойтоншог үбһэ һүрилхэдөө, дээгүүрнь дабһа сүршэхэ ушартай болог доо.

Юрэдөө звенонуудай механизаторнууд бороо ороно гээд, миин һуухагүй гэжэ шадалаараал оролдоно гээшэ.

Энэ жэлдэ сабшалангай ногооной үдхэнөөр ургаһые, зариманайнь эрьелдэжэ унаһыень хараада абажа, звено бүхэндэ 1—1 роторно косилка үгөөбди. Звено бүхэн 6—7 механизаторһаа бүридэнхэй. Тэдэнэр сабшалан дээрээ нүүдэл вагонхонууд соо байрлаад хүдэлнэ. Өөһэдын тогоошонтой. Тэдэнэр тус бүридөө 120—170 хүрэтэр гектар сабшалантай юм.

Эдээнһээ гадна, отделени бүхэндэ малшад, хонишодһоо бүридэһэн нэгэ-нэгэ звено эмхидхэжэ, урдань сабшагдадаггүй байһан газарай ногоо сабшуулхамнай. Тиигэжэ гансахан 1-дэхи отделениинхид (эрхилэгшэнь В. И. Уржанов) 1000 центнер үбһэ нэмэжэ бэлэдхэхэ зорилготой. Тэрэшэлэн тосхон, һууринуудай хүн зон харгын заха, бургааһа шугын забһар, таряалангай хоорондуур ургаһан юумые хуу сабшажа абаха аргатай. Юуб гэхэдэ, хубиин ажахынуудай адууһа малда баһал хүсэд хүрэхэ үбһэн абтаха зэргэтэй.

Эдэ бүгэдэһөө ямар тобшолол хэхэб гэхэдэ, манда гол сабшаламнай бага. Тиимэһээ оньһон техникээр хүсэд хангагдаһан звенонууднай юунэйшье боложо байгаа һаа, хүдэлмэриин 20 үдэр соо үбһэеэ хуу хуряажа абаха гүйсэд аргатай.

Гандуу уларилтай хабар-зун байһан дээрэһээнь энэ жэлдэ сенажай болон силосэй ургамалнуудые урда урдынхиһаа хожом таряа зомди. Тиихэдээ тэрэмнай олон ондоо болзорто таригдаа. Жэшээнь, горох-обёос—шэниисын зарим холисые июниин һүүл багаар, июлиин эхеэршье таряабди. Эдэмнай мүнөө тон һайнаар ургажа байна. Сенаж болон силосэй эдэ ургамалнуудые августын һүүл багаар, сентябрь соо хуряажа, нүхэндэ дарахабди.

Даб дээрэ хаража үзэхэдэмнай, 70—80 мянган центнер ооооһото сенаж, 5000 тонно силос дараха арга боломжо манда гүйсэд бии.

Һүүлэй хоёр жэлдэ бидэ АВМ түхэлэй агрегадуудые хүдэлгэжэ, витаминтай гурил гаргахаяа болинхойбди. Ушарынь юуб гэхэдэ, ажахын гүйсэд тоосоондо ороод байхадаа бэлэдхэһэн тэжээлэймнай центнер бүхэниинь ямар гаргашатай болоноб, ямар тэжээлынь дан үнэтэйб гэжэ харааг үйдэмнай аргагүй болоно. Витаминтай ногооной гурил татахада, шэнгэн түлишэ ехээр галдагдана. Тиигээдшье тиимэ түлишэ ходол дуталдана. Иимэ эрхэ байдалда ооооһо таряа элбэгээр ургуулжа абадаг (жэл бүри 100 мянган центнер таряа абанабди) манай ажахыда витаминтай ногооной гурил гаргаһанай үлүү гэжэ тоолообди.

Бүхы арга боломжоёо хэрэглэжэ, энэ жэлдэ адууһа малдаа хүсэд хүрэхэ бүдүүн болон шэмэтэй тэжээл бэлэдхэхын тула оролдохобди.

С. ШИРЕТОРОВ,
Зэдын районой Борьёогой совхозой тэжээл бэлэдхэлгын цехэй начальник.

ШАЛГАРЖА ЯБАҺААР

Локомотив-вагон заһабарилгын заводой транспортна цех предприятиин хамһабаринн цехүүдэй тоодо ородог юм. Гэбэшье тус цехэй коллективэй хүдэлмэриһөө заводой ажал хүдэлмэри ехээр дулдыдадаг байна. Энэ харюусалгаяа мэдэрэн тэдэнэр бүтээсэ ехэтэйгээр, һайнаар ажаллахые оролдоно. Заводто бүтээгдэһэн продукци хэрэглэгшэдтэ саг соонь эльгээжэ, вагонуудай ашаа тээлгэ, буулгалга доро байха сагые хороожо, байгша оной эхинһээ түсэбтэ даабаринуудаа урагшатайгаар дүүргэнэ. Тиигэжэ заводой хамһабаринн цехүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ тэдэнэр энэ жэлэй эхинһээ хоёр дахин түрүүлжэ гараһан байха юм.

Хүдэлмэришэдэй үрэ бүтээсэтэйгээр ажаллаха, амарха эрхэ байдал зохёоһоной ашаар үндэр дүнгүүдые туйлана. Һүүлэй жэлнүүдтэ шэнэ депо болоод үйлэдбэриин бусад объектнүүд баригдажа, ашаглалгада тушаагдаа. Мүн столово, амарха таһалга, улаан булан, теплица бариһан байна. Эдэ бүгэдын ашаар ажалһаа гараха, орохо ушарнууд тон үсөөн болоо. Поезд бүридхэгшэ В. П. Василенко, О. В. Буренков, локомотивай машинистнууд Б. Е. Исаков, А. В. Краснов, В. Г. Соломенный болон бусад оролдосотойгоор хүдэлжэ, олоной дундаһаа шалгарна.

Т. СОБИНКОВА.

Шубуушан Клавдия Васильевна Унагаева Ивалгын районой Сотниковой шубуунай фабрикада үнинэй хүдэлнэ. Тэрэ мүнөө 28 000 үндэгэлхэ тахяа даажа абаад, һайнаар харууһална. Ажалай ветеран ажахы соогоо түрүү һуури эзэлжэ, ходо магтаалда хүртэдэг хүн. Клавдия Васильевна һүүлэй үедэ үдэр бүри 12000 үндэгэ абажа, халаанайнгаа даабари холо үлүүлэн дүүргэнэ.

Үнгэрэгшэ жэлэй октябрь һарада мэдээжэ шубуушан К. В. Унагаева гүрэн түрын ехэ шагналда — Октябриин Революциин ордендо хүртэһэн юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шубуушан К. В. Унагаева.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ЗАСЕДАНИ ҮНГЭРГЭГДЭБЭ

Августын 6-да РСФСР-эй Соведүүдэй байшанда Россин Федерациин Верховно Соведэй Президиумэй заседани үнгэргэгдэһэн байгаа.

РСФСР-эй Верховно Соведэй хоёрдохи сессиие зарлаха тухай асуудал хаража үзэгдэбэ. Сентябриин 3-да тэрэниие үнгэргэхэ шиидхэбэри абтаа. РСФСР-эй хуулинуудай проектнүүдые бэлдэхэ хүдэлмэри эмхидхэхэ тухай, мүн республикын зарим областьнуудай захиргаанай территориальна байгууламжада хубилалтануудые оруулха тухай РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудай проектнүүд тухай мэдээсэл шагнагдаа һэн.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ Б. Н. Ельцин заседаниие хүтэлһэн байна.

(ТАСС).

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
УКАЗ

РСФСР-эй Верховно Соведэй хоёрдохи сессиие зарлаха тухай

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум иигэжэ **тогтообо:**

Россин Совет Федеративна Социалис Республикын Верховно Соведэй хоёрдохи сессиие 1990 оной сентябриин 3-да Москва хотодо зарлаха.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ Б. Н. ЕЛЬЦИН.

Москва, 1990 оной августын 6.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
ТОГТООЛ

РСФСР-эй Федеративна договорой проектын эрхим вариантын түлөө конкурс тухай

1. РСФСР-эй Федеративна Договорой проектын эрхим вариантын түлөө нээмэл конкурс соносхохо.

2. РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Р. И. Хасбулатовай түрүүлэлгэ доро конкурсын жюри байгуулха.

3. Удаадахи шангуудые тогтоохо:

нэгэдэхи шан (нэгэ)—5 мянган түхэриг;

хоёрдохи шан (хоёр)— тус тустаа 3 мянган түхэриг;

гурбадахи шан (гурбан)— тус тустаа 1 мянган түхэриг;

урмашуулгын шангууд — 5 мянган түхэриг.

4. Конкурсдо материалнуудые дамжуулха болзорые 1990 оной октябриин 15 болотор тодорхойлхо.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ Б. Н. ЕЛЬЦИН.

1990 оной августын 6.

УУЛЗАЛГА БОЛОБО

Августын 6-да РСФСР-эй Соведүүдэй байшанда РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ Б. Н. Ельцин дэлгүүрэй экономикодо шэлжэн оролгын союзна программа бэлдэхэ талаар хүдэлдэг бүлэгтэй уулзаһан байгаа. Совет Социалис Республикануудай Союзай Президентын ба РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшын хоорондохи хэлсээнэй ёһоор иимэ бүлэг августын 2-то бүридхэгдэһэн юм.

Бүлэгэй хүдэлмэриин программа зүбшэн хэлсэгдэбэ. Тэрэнэй удхаар Г. А. Явлинский, С. С. Шаталин, Н. Я. Петраков, Л. И. Абалкин гэгшэд үгэ хэлэһэн байна.

Хүдэлмэриин тодорхой түсэб зохёогдоһон, зохихо даабаринууд хараалагдаһан байгаа. Эрдэмэй, ниитын ба мэргэжэлтэ коллективүүдэй түлөөлэгшэдтэй үргэн харилсаа холбоо тогтоохо гэжэ хараалагдаа.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ И. С. Силаев уулзалгада хабаадаба.

(ТАСС).

РСФСР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ И. С. Силаев Россин виноград тарижа ургуулагшадтай ба архи үйлэдбэрилэгшэдтэй августын 4-дэ уулзаһан байгаа.

Эдэ һалбаринуудта үйлэдбэриин хэмжээн эрид доошолоо, архиин шакар хараа байса муудаа гэжэ уулзалга дээрэ тэмдэглэгдэбэ. Виноград тарижа ургуулгые ба архи үйлэдбэрилгые һэргээхэ арга замууд тухай ехэ хөөрэлдөөн болобо. Виноград тарижа ургуулгын ба архи үйлэдбэрилгын комплексын хүтэлбэриие һайжаруулха, тэрэниие материально-техническэ ба финансын нөөсэнүүдэй талаар хангалгые эрид һайжаруулха шухала гэжэ онсо анхарал хандуулагдаба.

Краснодарай хизаарта виноград, архи ба бусад продукци үйлэдбэрилхэ талаар һалбаринууд хоорондын гүрэнэй-кооперативна «Кубаньвинпром» концерн эмхидхэхэ тухай Кубаниин виноград ургуулагшадай ба архи үйлэдбэрилэгшэдэй үүсхэлые РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет дэмжэбэ. Энэ талаар тусхай тогтоол бэлдэхэ гэжэ даалгагдаһан байгаа.

Гадна Россин Федерацида виноград тарижа ургуулгые ба архи үйлэдбэрилгые саашадань хүгжөөхэ тухай тогтоол бэлдэхэ гэжэ РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет даалгаба.

ГОСКОМТРУДАЙ ТҮРҮҮЛЭГШЫН ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

Манай орон соо хүнэй хоолойгоо тэжээхын тула адаг багань хэды мүнгэн хэрэгтэйб гэжэ түрүүн тодорхойлхо шухала. Энэ тоое хараада абан, адаг бага салингай хэмжээе, мүн тэдхэмжэнүүдые, пенсинүүдые, социальна бусад түлбэринүүдые тогтоожо болохо. Августын 6-да Москвада болоһон пресс-конференци дээрэ Ажалай ба социальна асуудалнуудай талаар СССР-эй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ В. Щербаков энээн тухай мэдүүлээ һэн.

Дэлгүүрэй экономикодо шэлжэн ороходо хүн зониие социальна талаар хамгаалхын тула ороной правительствын абажа байһан хэмжээнүүд тухай журналистнуудта мэдээсэгдээ. Пенсинүүд 40—50 процент нэмээгдэхэ, нэгэ хахад хүрэтэр наһанай үхибүүдтэй түрэлхидэй тэдхэмжэнүүд 70 түхэриг болохо байна.

Нэгэ хүнэй гэмгүй һайнаар ажаһуухын тула хэрэгтэй адаг бага мүнгэнэй хэмжээн ондо ондоогоор тооложо гаргагдана гэжэ В. Щербаков хэлэнэ. Госкомтрудай тооложо гаргаһанай ёһоор, 84 түхэригэй һара бүриин олзо иимэ адаг бага хэмжээниинь болоно, ВЦСПС энэ хэмжээе 97 түхэригөөр, Госкомстат 80 түхэригөөр тодорхойлно. Эдэмнай бултадаа уридшалан хэгдэһэн тоололгонууд болоно. Харин мүнөө дээрээ ороной хүн зоной 11 процентнь урдынхяараа 75 түхэриг абаһан зандаа.

Гүрэнэй худалдаа наймаанай эмхи зургаануудһаа бэшэ, харин дэлгүүр дээрэһээ эдеэ хоолой зүйлнүүдэй зарим хубиие худалдажа абаха баатай эрхэтэдэй гаргашанууд нэмэлтэ түлбэридэ оруулагдаха гү, гэжэ мэргэжэлтэд арсалдана. Дэлгүүр дээрэхи сэнгүүдэй зүндөө ургажа байхада, гүрэн тэдэниие хүсэлдүүлжэ түлэхэ аргагүй гэжэ Госкомтрудай түрүүлэгшэ тоолоно.

Августын тэн багта эдэ бүхы асуудалнууд СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ хаража үзэгдэхэ юм.

ТАСС.

ХАМТЫН НИИДЭЛГЫН ДҮРБЭДЭХИ ҮДЭР

НИИДЭЛГЭ ЗАЛАН ХҮТЭЛХЭ ТҮБ. (ТАСС). Анатолий Соловьев, Александр Баландин, Геннадий Манаков ба Геннадий Стрекалов гэгшэдэй хамтын ниидэлгэ үргэлжэлһөөр.

Августын 6-най үдэр жолоодогдодог «Мир» комплексын борт дээрэхи хүдэлмэриин ехэхэн хубинь долоодохи гол экспедициин экипажда халаание дамжуулгада зорюулагдаһан байна. Гадна хэдэн научна шэнжэлгэнүүд үнгэргэгдэһэн, замбуулинһаа телерепортаж хэгдэһэн байгаа.

Замбуулинай биотехнологиин талаар хүдэлмэриин программын ёһоор августын 3-да эхилэгдэһэн «Вита» гэжэ туршалга үргэлжэлүүлэгдэнэ. Дэгдэн хөөрэлгын эрхэ байдалда абтаһан биопрепарадуудые һүүлдэ лабораторидо шэнжэлхын тула космонавтнууд үдэр бүри бэлдэнэ.

Комплексын газаа талада тодхогдоһон аппаратурын туһаламжаар Газар шадарай дайдадахи микрометеоридуудай урасхал хэмжэхэ, мүн элдэб материалнуудай физико-механическа шэнжэ шанарта замбуулинай эрхэ нүхэсэлнүүдэй нүлөөе шалгаха талаар туршалганууд үнгэргэгдэнэ.

Ниидэлгэ гэмгүй һайнаар үнгэрнэ. Космонавтнуудай бэенүүд һайн.

СССР-эй ГҮРЭНЭЙ АЮУЛГҮЙЕ САХИХА КОМИТЕДТЭ

Ороноо хамгаалгын темээр тон нюуса материалнуудые хариин гүрэнэй түлөөлэгшэдэ дамжуулха һэдэлгэ гаргажа байтараа, Москва хотын эрдэм-шэнжэлэлгын нэгэ институдай эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ КГБ-гэй хүдэлмэрилэгшэдөөр тушаагдаһан байгаа. РСФСР-эй Уголовно Кодексын 64-дэхи статьягаар («Эхэ орондоо урбалга») уголовно хэрэг үүдхэгдээ. Мүрдэлгэ хэгдэнэ.

СССР-эй КГБ-гэй ниитын холбоо барисаанай түб.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Хубилган шэнэдхэлгын замаар

Һаяшаг КПСС-эй Муйскын райкомой ээлжээтэ пленум боложо, «Эдеэ хоолой программые бодото дээрэнь бэелүүлжэ, ажалшадайнгаа эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые хүсэд һайнаар хангаха тухай» асуудал хаража үзэбэ. Энэ шухала асуудалаар КПСС-эй Муйскын райкомой нэгэдэхи секретарь, райсоведэй түрүүлэгшэ А. М. ЧЕСНОКОВ элидхэл хэһэн байна.

ХҮДЭЛМЭРИШЭДЫЕ АНХАРХА

— Манай Муяын голдо үхэр мал, адуу, оро олоор үсхэбэрилжэ, һү, мяха ехээр абаха арга боломжо бии. Элдэб арга боломжонуудаа бодото дээрэнь һайнаар хэрэглэхын тула сабшалан, таряалангай газар үргэдхэхэ, колхоз, совхозуудые эмхидхэхэ, хүдөө нютагуудта һуудаг хүн зониие бараниинь үхэр малтай, шубуу тахяатай болгохо шухала. Хэдэн жэлэй саана Муяын голдо шэнэ совхоз эмхидхэгдэһэн юм. Тэрэниие бүхы газар уһатайнь, үхэр малтайнь Северобайкальскын түмэр замай отделениин коллектив мэдэлдээ абаһан байна. Тиигэжэ энэ совхозой газар дайда дээрэ ондоо ажахынуудай хүдэлмэришэд үхэр мал адуулха, овощ ургуулха ямаршье эрхэгүй болоо һэн. Түмэр замшад «Муйский» совхозойнгоо газар дайдые хүсэд һайнаар ашаглаха гэжэ оролдоношьегүй, энэ газар дээрэ үхэр мал бариха эрхэ бэшэшье хүнүүдтэ үгэнэгүй. Энэ огто буруу ябадал. Муя, Витим голнуудай эрье шадар, Улаан Макит нютагта үхэр мал барихада, овощ ургуулхада, таарамжатай зохид юм. Мүнөө хүрэтэр эндэхи газар дайда ашаглагданагүй. Энэ баян хизаар дайдые бидэ мүнөөдэрһөө ашаглажа эхилхэ ёһотойбди. Хэн хэдыдэ колхоз, совхоз эмхидхэхэ зүбшөөл үгэхэ юм aaб гээд хүлеэжэ һууха бэшэ, энэ зорилгоор эдэбхитэй ажал ябуулга бэелүүлхэ хэрэгтэ хүн бүхэн, арадай депутадууд, коммунистнууд бултадаа оролсохо болоно. Бидэндэ харин һаа ерэжэ, үхэр мал, адуу, оро үсхэбэрилхэ ажал хэншье хэжэ үгэхэгүй.

Һаяшаг нютагай бүлэг ажалшад намда орожо гэраа. Эдэнэр Муяын голдо оро үсхэбэрилхэ ажал эхилхэ дурадхал оруулаа. Би аргагүй ехээр баясажа, зүбшөөл үгөөб. Тэдэнэр мүнөө жэл 30 оро Яхадһаа асархань. Богони болзорто 600 оротой болохо зорилго тэрэ табина. Райсовет, райгүйсэдком, арадай депутадууд эдэнэртэ али болохоор туһа хүргэхэ хараа зорилготой, хүргэхэшье байха гэжэ найданабди.

Муяын голой газар дайдые, уһа голнуудые зүбөөр, аша үрэтэйгөөр ашаглажа шадаад байбал, мал ажал хүгжөөхэ, районойнгоо ажалшадые һү, мяхаар хүсэд һайнаар хангаха арга боломжо бии. Мүнөө тэдэнээ хүсэд һайнаар хэрэглэжэ һураха болонобди. Газар, арендэ тухай СССР-эй Хуулинууд үшөөл хүсэд һайнаар сахигданагүй. Тиигэжэ газар муугаар ашаглагдана. Үхэр мал, адуу, оро үсхэбэрилхэ дуратайшуул биишье һаа, үшөөл зүрхэлнэгүй, дурадхал оруулнагүй. Мүнөө ажахы бүхэн, үрхэтэ айлнууд бултадаа үхэр мал бариха, овощ ургуулха арга боломжотой. Эндэ одоол оролдолго шадабари, эдэбхи хэрэгтэй гээшэ.

Үхэр мал, гахай шахан таргалуулжа, районойнгоо хүдэлмэришэдые һайн шанартай һү, мяхаар гүйсэд хангаха гэжэ зарим ажахынуудай коллективүүд эрмэлзэнэ. Жэшээнь, оньһожоруулагдамал 163-дахи колонныи коллектив (начальнигынь В. В. Москаленко) өөһэдынь гахайн, үхэрэй фермэнүүдтэй болонхой. Адуу худалдажа абаад, шахан таргалуулжа байна. Жэлэй эхинһээ хүдэлмэришэдтөө 5700 килограмм мяха, 73 поршоонхо гүрэнэй сэнгээр худалдаад байна. Жэлэй дүүрэтэр үшөө зургаан мянган килограмм мяха худалдахаар хараална. Эдэнэр жэлдээ хүдэлмэришэн бүхэндэ табин-жаран килограмм мяха худалдаха зорилго табина, худалдахашье аргатай.

«Витим» гэжэ алташадай артелиин коллектив мал, гахай шахан таргалуулжа эхилээ. Эдэнэр мүнөө 280 гахай, 60 адуу таргалуулжа, хүдэлмэришэдтөө хямда сэнтэй мяха худалдана. Тус коллектив 540 дүрбэлжэн метр талмай теплицэ соо үгэрсэ, помидор, һонгино ургуулдаг байха юм. Май, июнь һаранууд соо 1500 килограмм үгэрсэ, помидорой ургаса хуряагаа. Барилга-хабсаралгын 597-дохи поездын хүдэлмэришэд жаран үхэр шахан таргалуулна. Эдэнэр нэгэ мянган шубуунай байха фермэ барижа дүүргээ. Гахайн фермэ баригдажа байнхай. Районой ажахынууд барилгын эмхинүүд хэн юу үгэхэ юм ааб гэжэ хүлеэгээд һуунгүй, өөһэдөө эдэбхитэй ажал ябуулганууды бэелүүлхэ ёһотой. Хүн бүхэн энэ шухала хэрэгтэ хабсадалсаха болоно. Мүнөө хаанашье, хэндэшье үлүү юумэ үгы ха юм. Өөһэдөөл оролдохо, арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэхэ уялгатайбди. Тиигэхэгүй һаа, эдеэ хоолой зүйлнүүдээр дуталдажа, хүндэ байдалдэ орохобди,— гэжэ элидхэлшэ онсо тэмдэглэбэ.

КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Чесноковой хэһэн элидхэл олоной анхарал татаба. Тиимэһээл КПСС-эй райкомой гэшүүд, пленумдэ уригдаһан харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсажа, һанамжа дурадхалнуудые оруулба, дутуу дунданууды саг дары усадхаха аргануудые заажа үгэбэ.

— Муяын голдо арбан зургаадахи жэлээ БАМ-ай барилга хэгдэжэ байна. Эндэ һуурин, поселогууд, станци, вокзалнууд, хүүргэнүүд бодхоогдоо. Гэхэ зуура эдэ жэлнүүд соо мал, адуу, оро шахан таргалуулха талаар юунэйшье хэгдээгүйнь гэмшэлтэй. БАМ-ай барилгые эхилһэн транспортна барилгашад һаял өөрын хамһабариин ажахытай боложо байна. Барилга-хабсаралгын 670-дахи поездын коллектив мүнөө хүрэтэр гахайн фермэ өөртөө барижа шаданагүй. Бидэ өөһэдынгөө хүдэлмэришэд тухай һаналаа табижа, һуудал байдалыень һайжаруулха хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа зорюулха ёһотойбди. Манай 163-дахи колонныи коллектив хамһабариин ажахыда миллион түхэй мүнгэн зөөри гаргашалаа. 360 мянган түхэригөөр адуу худалдажа абаад, тоо толгойень олошоруулха хараатайбди,— гэжэ 163-дахи колонныи начальник **В. В. Москаленко** мэдүүлбэ.

— Манай Северомуйск посёлогто транспортна барилгашад, проходчигууд, түмэр замшад ажаһуудаг. Эдэнэр тон харюусалгатай, хүнгэн бэшэ ажал хэдэг гээшэ. Эдеэ хоолой зүйлөөр эдэ хүдэлмэришэдые хүсэд һайнаар хангахын тула бидэ өөрын үхэр малтай, гахайтай, овощтой болохо ёһотойбди. Барилга-хабсаралгын 597-дохи поездын, тоннельнэ 22-дохи отрядай, автопредприятиин коллективүүд гахай шахан таргалуулдаг, овощ ургуулдаг болоо. Северомуйск посёлогто ой модоной ажахын, геологошэнжэлэлгын партиин баян коллективүүд бии аад, юундэшьеб үхэр мал бариха гэжэ эрмэлзэнэгүй. Хүдэлмэришэд тухайгаа ехэ һанаһаа табинагүй ха. Иимэ дутагдалнуудтай бидэ эбсэхэ ямаршье эрхэгүйбди,— гэжэ Северомуйскын поссоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **В. Н. Логвиненко**, тоннельнэ 11-дэхи отрядай хүдэлмэришэн **Н. Б. Добханов** гэгшэд зааба.

— БАМ-ай барилгашадые урдань СССР-эй ГлавУРС сэхэ хангадаг байһан юм. 1958 онһоо хойшо БАМ-ай барилгашадта Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет эдеэ хоолой зүйл хубаан үгэдэг болонхой. Һүүлэй сагта мяханай зүйл дуталдана. Байгша оной түрүүшын хахад жэл соо Муйскын район 1300 тонно мяханай зүйл абаха аад, 1200 тонно продукци абаа. Энэмнай бага байна. Тиимэһээ өөһэдөө гахай, шубуу, үхэр мал барягүй һаа, хүндэ байдалда орохобди. Ажалшадай өөрын үхэр малтай болохо хэрэгтэ КПСС-эй райком, райсовет, райгүйсэдком, поссоведүүд ехэ туһаламжа хүргэхэ болоно. Гахай шубуу тэжээхэ болсходо, холимол тэжээл хэрэгтэй. Тэрэниие хаанаһаа олохоб? Байгша оной эхинһээ 200 тонно холимол тэжээл абаха аад, оройдоол 1500 тонно тэжээл абаабди. Гахай, шубуу тэжээдэг хүн зон хүндэ байдалда ороод байна. Энэ асуудалые хамтын хүсөөр зүб тэшэнь шиидхэхэ шухала. Үхэр мал, гахай, шубуу баридаг хүнүүдые дэмжэхэ, туһалха хэрэгтэй. Тэдэнэргүйгөөр бидэ эдеэ хоолой программа бэелүүлхэ арга шадалгүйбди,— гэжэ барилга-хабсаралгын 670-дахи поездын ОРС-ын начальник **М. М. Латыпов** хэлэбэ.

— Муяын голдо үхэр мал оро олоор бариха арга боломжо бии. Урдань хүшэр хүндэ дайнай жэлнүүд соогуур дүрбэн колхозой малшад мянга гаран оро, үхэр мал барижа байһан юм. Талхашье ургуулдаг һэмди. 50-яад онуудаар эдэ колхозууд хаагдажа, сабшалан таряалангынь һөөг модоор дарагдашоо. Бидэ энэ газар дайдые дахинаа һэргээжэ, колхоз, совхозуудые шэнээр эмхидхэхэ ёһотойбди. Энэ шухала асуудал мүнөөдэр шиидхэгдэхэ зэргэтэй. Бидэ, партийна эдэбхитэд хамтын хүсөөр лэ энэ асуудалые шиидхэхэ болонобди,— гэжэ Усть-Муяын сельсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **В. И. Серкин**, Муяын леспромхозой директор **Б. И. Миролюбов** болон бусад мэдүүлбэ.

КПСС-эй Муйскын райкомой пленум дээрэ хорёод хүн үгэ хэлэжэ, районойнгоо социально-экономическа хүгжэлтые саашадань түргэнөөр хүгжөөхэ, хүн зониие эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хүсэд хангаха хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ гэжэ шангаар хөөрэлдэбэ.

Арбан хоёрдохи табан жэлэй Эдеэ хоолой программын түсэб дүүргэгдэхэгүй. Иимэ байдалые КПСС-эй XXVIII съездын делегадууд шангаар шүүмжэлээ һэмнай. Эдеэ хоолой программа бэелүүлхэ талаар Муяын голдошье биратай юумэн хэгдээгүй. Саашадаа эдэ дутагдалнуудые усадхаха гэһэн шиидхэбэри пленумэй гэшүүд баталан абаа. Муяын голдо мал, оро адуулха хэдэн кооператив, дүрбэн совхоз эмхидхэхэ гэһэн дурадхал һайшаагдаа. Муйскын районой коммунистнууд хүнгэн бэшэ зорилгонуудые урдаа табиба. Эдеэ хоолой программа бэелүүлхэ гэшэ политическэ аргагүй ехэ удха шанартай хэрэг мүн.

К. ЖАМЬЯНОВ,
манай корр.

АРЕНДЭ: бодото байда… шиидхэхэ асуудал…

ТҮРҮҮШЫН АЛХ… ТҮБЭГТЭЙШЬЕ ҺА…

Хүдөө ажахымнай оронoo эдеэ хоолоор хүсэд хангажа шадаха юм гү, али үгы гү? Энээнэй түлөө юу хэхэ ёһотойб? Арендэ болон гэр бүлын подряд, ажахын гүйсэд тоосоон гэхэ мэтэ түрүү онол аргануудые юундэ үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэнэгүйб гэһэн асуудалнууд мүнөө хүнүүдэй һанал бодолые эзэлнэ.

Тэрэшэлэн ажалай эмхидхэлэй шэнэ гуримда ороод хүдэлжэ байһан коллективүүд… тэ хэр ашагтай байнаб? Тэдэ… хэшээлнүүд ушарнаб гэжэ… нирхоно ааб даа. Һаяхан … пондент М. Намжилов Ивал… ралсалай «Байгал» ажахын … гуудые түлжүүлдэг арендн… һон бригадын хүтэлбэрилэгш… гэжэлтэ П. В. ШАДАЕВТАЙ … дөө.

Тэрэ хөөрэлдөөнийнь доро…

—Петр Владимирович, арендна подряд гэнэбди. Энэмнай урдань хүдөөдэ хэрэглэгдэжэ байһан ажалай эмхидхэлэй онол аргануудһаа юугээрээ илгаатай, ямар ашаг үрэтэй юм?

— Урда жэлнүүдтэ хүдөөдэ үйлэдбэриие томодхохо, тусхай мэргэжэлтэй болгохо, хүндэ хүдэлмэриие оньһожоруулха талаар яһала ехэ юумэн хэгдэдэг байгаа. Тэсэд эдэ бүгэдэ өөдэтэй ашаг үрэ үгөөгүй. Ажалай гаргаша улам ехэ боложо, продукциин өөрынь үнэ сэн дээшэлжэл байгаа бшуу.

Ушарынь юуб гэхэдэ, ажахын томо байха бүринь, нэгэ газарта олон хүнэй хүдэлдэг болохо бүринь олонхи зоной харюусалга, оролдолго доошолдог, хайша хэрэг заншал дэлгэрдэг байһан. Зариманай үнэн зүрхэнһөө оролдожо, үндэр үрэ дүн түйлахэ гэжэ эрмэлзэхэдэнь, нүгөөдүүлынь олоной юрьеэн соогуур үдэр үнгэргөөд, хамтын тогооһоо хүртэлсөөд, үнөөхил салингаа абаад лэ ябаа бшуу.

Харин нэгэ багахан коллектив боложо, хамаг юумэеэ бэе дээрээ даажа абаад, ажахытаяа хоёр талын тодорхой хэлсээ баталаад, арендна подрядта орожо, үйлэдбэрилһэн продукциингаа зэргээр, оруулһан ашаг олзынгоо хэмжээгээр түлөөһэ абадаг болоходоо тад ондоогоор хүдэлнэ ха юм. Хүнүүд хэһэн ажалайнгаа үрэ дүнгые, ашаг олзоёо тобойсо хаража, бүтээһэнэйнгээ, алмалта арьбалалта хэһэнэйнгээ зэргээр түлөөһэндэ, урмашуулгада хүртэнэ.

Урдань ажахыда дээрэһээ табигдаһан финансово-үйлэдбэриин түсэбые дүүргэхэ гэжэ оролдодог, хамаг продукцияа хамтын тогоондо оруулаад лэ саашань юунэйшье болоһые мэдэдэггүй байгаабди.

Мүнөө бидэ ажахытаяа табан жэлэй хэлсээ баталанхайбди, Хэзээ, хэды шэнээн, ямар сэнтэй продукци үйлэдбэрилхэ, худалдахабибди. Тэрээндэ ямар гаргаша хэхэбибди, арендна ямар түлбэри түлэхэбибди, эсэстээ ямар ашаг олзо өөһэдтэмнай орожо үгэхэб гэжэ тэрээн соомнай хуу бэшэгдэнхэй. Энэ манай табан жэлэй түсэб, ажалаймнай программа болоно. Хүнүүд энээнээ тоб байса мэдээд ябахадаа тодорхой хэрэ бодолтой, хэнһээшье дулдыдангүй урдахи ажалаа жэншэдгүй бүтээгээд, үшөө хайшан гээ һаа үлүү ехэ гаргаша хэнгүй һайн үрэ дүн түйлаха арга биив гэжэ ухаан бодолоо гүйлгэнэ, һүбэлгэн бэрхэеэ гаргана ха юм.

— Танайда арендна подряд ямараар хэрэглэгдэнэ гээшэб? Хөөрэжэ үгыт.

— Бидэ табан хүн хүдэлдэгбди. Манда 330 эмэ буруу, хашарагууд даалгагдаатай. Тэдэндээ эдюулхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ 100 гектар таряалантай, 95 гектар сабшалантай, мүн бэлшээриин газартайбди. Бүхы ажалаа хэхэдэмнай хэрэгтэй ДТ-75 болон МТЗ-80 түхэлэй хоёр трактор, ашаанай нэгэ автомашина, мүн косилка, тармуур гэхэ мэтэ зэр зэмсэг үгтэнхэй.

Иигээд ерэхэдээ бидэ ондоо тээһээ ямаршье туһаламжагүйгөөр, имагтал өөһэдөө бүхы малаа харууһалаад, эдеэлүүлээд, шэгнүүрыень ехээр нэмээхэ, таряалан сабшалан дээрээ баһал түхэреэн жэлдэ хүдэлжэ, һайн ургаса абаха, үхэрнүүдээ үбһэ тэжээлээр хүсэд хангаха ёһотойбди. Гадна малайнгаа хашаа, хорёонуудые мүн лэ өөһэдөө заһабарилха, хэрэгтэй болоо һаань шэнээр бариха зомди.

Намтай сугтаа механизатор Петр Васильевич Иванов, тэрэнэй нүхэр малшан Надежда Аполоновна, автомашинын жолоошон Герман Герасимович Санеев, ахалагша малшан Балдан Жамбалович Цыремпилов гэгшэд хүдэлдэг. Тиихэдээ энэ шимни, энэ минии ажал гэнгүй, хэрэгтэй болоо һаань, бэе бэедээ хамһалсажа, халан абалсажа хүдэлдэгбди. Жэшээнь, ухэршэн Н. А. Иванова гол ажалһаа гадна, техник-урэжүүлэгшын уялга дүүргэнэ. Би өөрөө ветеринарай ажал дүүргэдэгшье һаа, бэшэнэйнгээ сүлөөгүй хүдэлжэ байхада баһал аса, тармуур, хамуур барижа, малда үбһэ тэжээл үгэлсэдэг, хашаа, хорёо сэбэрлэлсэдэгби. Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын үедэ булта гарта хүлтөөрөө геража хүдэлхэһөө гадна, түрэл гарабайнгаа зониие хабаадалсуулдагбди. Мүн ондоошье зониие хүлһэлхэ аргатайбди.

Арендна хэлсээнэйнгээ ёһоор табан жэлэй туршада бидэ бүхы малайнгаа шэгнүүрые 3098 центнерээр нэмээхэ, эрхим һайн үүлтэрэй һүтэй үнеэд болохоор 180 гунжадые, мүн 630 юрын гунжадые түлжүүлжэ, хээлитэй болгоод, ажахыдаа үгэхэ зэргэтэй зомди.

Дирекциин тогтооһон тоосолгын сэнгээр түрэхэ гунжануудай шэгнүүрые нэмээһэнэймнай центнер бүхэндэ ажахы манда 142 түхэриг түлэдэг юм. Гунжан бүхэниие ороондо оруулжа, томо тобир болгоод һаалиин фермэдэ үгэхэдөө тус бүриһөөнь 1300 түхэриг абанабди. Харин гунжан бүхэмнай эрхим һайн үүлтэрэй «Элита» классай гэжэ сэгнэгдээ һаа, 1700 түхэригтэ хүрэдэг. Энээнһээ гадна сабшалан дээрэһээ абаһан үбһэнэймнай центнер бүхэнэй түлөө 5 түхэриг, зеленкын центнер бүхэнэй —3 түхэриг түлэдэг.

Бидэ бүхыдэнь абаһан олзо доходһоо арендна түлбэри түлэнэбди. Газарай түлөө —3450 түхэриг, машина техникын түлөө —11,1 мянган түхэриг, малай түлөө —39,6 мянга гаран түхэриг түлэхэ байнабди. Тэрэшэлэн гүрэнэй страховани, элдэб взнос гэхэ мэтэдэ 4 мянга шахуу түхэриг түлэгдэхэ ёһотой.

— Түрүүшын жэлэй үрэ дүнгүүд ямар байгааб? Ямар бэрхэшээлнүүд ушараа б?

— Нёдондо һайн үүлтэрэй 30 гунжадые түлжүүлжэ тушаахадамнай, 51 мянган түхэриг манай жасада ороо һэн. Үшөө 138 эмэ хашарагуудые томо болгожо ондоо фермэнүүдтэ дамжуулжа үгөөбди. Тэдэмнай хамта 179,4 мянган түхэригтэ гэжэ сэгнэгдээ.

СТАНОЧНИГУУД

Судна бүтээлгын заводой заһабарилгын-механическа цехтэ ганса предприяти доторoo бэшэ, мүн хото, республика соогоо шударгы бэрхэ ажалаараа суурхаһан хүдэлмэришэд ажалладаг юм. Жэшээлхэдэ, 52 жэлдэ эндэ хүдэлжэ байһан Д. И. Хохряков, В. М. Кушнарёв, А. Ф. Тепенко, К. Т. Чукаев болон бусадые нэрлэжэ боломоор. Тэдэнэрэй олонхинь станочно участогта ажалладаг байна.

Ахалагша мастер Николай Осипович Захаровай хүтэлбэрилдэг энэ участогта 45 хүдэлмэришэд ажаллана. Судна бүтээхэдэ хэрэгтэй элдэб олон детальнуудые тэдэнэр үйлэдбэрилэн гаргадаг юм.

— Нэгэ хүндэ халаанай туршада элдэб янзын зүйлнүүдые бүтээхэ гээшэ ехэ орёо хэрэг юм. Тиигэхын тула дүршэл шадабари, оролдосо гаргаха хэрэгтэй. Гэбэшье арга дүрээ мүлижэ, токарь, фрезеровщигууд ямаршье орёо детальнуудые бүтээжэ шадаха болонхой. Манай участогай коллектив хүсэеэ хоёр халаанда хубаарилан хүдэлжэ, түсэбтэ даабарияа сүм дүүргэнэ. Гэхэ зуура бүхы ажалнай урагшатай гэхын аргагүй юм. Түүхэй эд, металлаар һайнаар ханганагүй. Мүн залуушуул эндэ тогтожо хүдэлнэгүй. Тиимэһээ энэ талаар цехэй хүтэлбэрилэгшэдтэй хэмжээнүүдые абажа, бэелүүлхэ болонобди,— гэжэ ахалагша мастер Н. О. Захаров хэлэнэ.

Үнэхөөрөө тус участогта ажаллаха хүдэлмэришэд дуталдана. Энэ ушарһаа боложо, хоёрдохи халаанда станогууд дүүрэнээр ашаглагданагүй бшуу. Цехэй хүтэлбэрилэгшэд залуушуулай тогтон хүдэлхынь тула юумэ хэнэгүй гэхын аргагүй. Хүбүүдые ажалда абахадаа ажалай ветеран Д. И. Хохряков, А. З. Николаев, К. Г. Чукаев, А. Ф. Тепенко гэгшэдтэ һурган хүмүүжүүлхыень даалгадаг юм. Тэдэнэрэй ажалай һургуули гараһан А. Н. Дабалаев, Л. Н. Болотов, С. В. Гороховский, Г. Ф. Шевелева болон бусад нэрэ солотойгоор хүдэлнэ.

Эндэ хүдэлмэришэдэй ажаллаха эрхэ байдал һайн гэхын аргагүй. 1936 ондо баригдаһан цехэй байшан уйтан, мүнөөнэй эрилтэдэ хүргэнэгүй. Станогууд бэе бэедээ дүтэ тодхогдоһон тула бүтээһэн продукцияа, түүхэй эд хадагалха газар уйтадана. Нэгэ доро станогуудые хүдэлгэжэ эхилхэдэ, агаар муухай боложо, һалхитуулгын түхеэрэлгэнүүд хүсэдөөр сэбэрлэжэ шаданагүй. Тиимэһээ цехэй хүдэлмэришэд шэнэ байшан барюулха зүб эрилтэ табина. Иимэ хүндэ эрхэ байдалда ажаллабашье, тэдэнэр түсэбөө, абаһан уялгануудаа дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. Ф. Тепенко.

В. ГАРМАЕВАЙ фототекст.

МУЯЫН ГОЛЬОО

ШЭНЭ КОЛЛЕКТИВ БАЙГУУЛАГДАБА

Урда, хойто Муяын хадануудай хоорондо оршоһон баян дэлгэр дайдын ашагта малтамалнуудые бэдэрхэ, шэнжэлхэ талаар һүүлэй жэлнүүдтэ бага бэшэ хүдэлмэри хэгдэһэн, хэгдэжэшье байһаар. Барилгын материалнуудай, үнгэтэ металлнуудай, кризотил-асбестын баян хэбтэшэ эндэ олдоод, шаарнжуулгын комбинадууд, хирпиисын завод баригдана.

Райондо геолого-шэнжэлэлгын хүдэлмэри үргэн дэлисэтэйгээр хэжэ, үнгэтэ металлнуудай, барилгын материалай хэбтэшэнүүдые элирүүлхэ гэһэн хараа зорилготойгоор һаяшаг Муйяын парти эмхидхэгдэбэ. Энэ партиин коллектив байгша оной июлиин 1-һээ ажалаа эхилбэ. Районой түб Таксимо посёлогто баазань байгуулагдажа, байрын гэрнүүд, промбаза, бэшэшье барилга хэгдэхэ юм, «Бурятгеология» нэгэдэлэй генеральна директорэй орлогшо ябаһан Ю. М. Холод залуу коллективые хүтэлбэрилхэ этигэл найдабарида хүртөө.

— Жэлдээ 2 миллион түхэригэй бэдэрэлгын хүдэлмэри хэхэ даабаритайбди. Энэ даабаряа дүүргэхын тула оролдохобди,— гэжэ Ю. М. Холод мэдүүлнэ.

ЭРХИМЛЭЖЭ ЯБАҺААР

Оньһожоруулагдамал 136-дахи колонныи хүдэлмэришэд барилгада 1974 онһоо хойшо хабаадалсаа. Ленэ мүрэнэй эрьеһээ Витим мүрэнэй эрье хүрэтэр түмэр харгы, автохаргы барилсажа, олон миллион кубометр хайр шорой, бутаргагдаһан шулуу зөөһэн байха. Эдэнэр Муяын районой һуурин поселогуудай дунда авто-харгы барижа, олон миллион түхэригэй ажал хэнэ. Тус коллектив байгша ондо 6 миллион 706 мянган түхэригэй ажал хэхэ даабаритай.

Мүнөө эдэнэр Таксимо һуурин шадар аэропорт барина. Тиигэхэдэ асбест-кризотил шаарнжуулна, Молодежныи комбинат тээшэ авто-харгы барина. Таксимо — Бодайбо гэһэн авто-харгы барилга үргэлжэлүүлһээр.

«МИЛЛИОНТОН» БОЛОЖО ШАЛГАРБА

«Водрем-89» поездын хүдэлмэришэд Муйскын районой промышленна предприятинуудые, социально-соёлой байшангуудые, байрын гэрнүүдые халуун ууралаар хангаха тон харюусалгатай хүдэлмэри хэнэ. Энэ коллектив Тоннельный, Северомуйск, Таксимо, Куанда посёлогуудые халуун ууралаар түгэс һайнаар хангаһан байна.

Эдэнэр һаяшаг халуун уурал, уһа урадхуулха 1 миллион метр түмэр сорго хабсаргаһанаа тэмдэглэбэ. Һүүлэй арбан жэлэй туршада 16,5 миллион түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэһэн байха юм. Байгша ондо 2 миллион түхэригэй барилга хэхэ даабаритай.

Е. БОГАЧЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Совет орон дотор

ЕРЕВАН. Ороной машина бүтээлгын зарим предприятинуудтай сэхэ холбоо тогтоожо, Армениин Варденисскэ районой «Агросервис» нэгэдэл мүнөө үедэ үндэр хада газарта үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ байһан ажахынуудые хоморой запас частьнууд болон детальнуудаар хангана. Тус нэгэдэл механизаторнуудта түлишэ эльгээнэ, техникыень заһажа үгэнэ. Тула, Минск, Таганрог ба Ростов-на-Дону хотонуудһаа тракторнуудта, комбайнууд болон үбһэнэй косилкануудта хэрэгтэй узелнуудые ашаһан 4 автопоезд Варденис ерээ һэн.

ГОРЬКИЙ. Горьковско областьдо агропромышленна комплексын эрдэм-шэнжэлэлгын ба проектно-технологическа институт нээгдэнхэй. Үрэһэ хүрэнгэ тарижа ургуулгые һайжаруулха, эбэртэ бодо малай ба хонидой ашаг шэмые дээшэлүүлхэ, хүдөө ажахын объектнүүдые шэнэдхэн заһаха документаци бэлдэхэ, продукци буйлуулгын талаар шэнжэлэлгэнүүдые хэхэ гээшэ тэрэнэй хүдэлмэриин гол шэглэлнүүдэй нэгэниинь болоно.

ЖИТОМИР. Һуралсалай шэнэ жэлһээ эндэхи хүдөө ажахын техникум колхоз, совхозуудта агрономууд-экологуудые бэлдэжэ эхилхэ юм. Оршон тойронхи дайдые хамгаалха мэргэжэлтэдые бэлдэхэ отделени эндэ нээгдэнхэй. Газарые нуралгаһаа хамгаалха, ургамалнуудые хамгаалха биологическа онол аргануудые нэбтэрүүлхэ, ажахынуудта ба колхознигуудай бууса шадарай участогуудта холисогүй сэбэр продукци тарижа ургуулха хэрэгтэ хүдөөгэй экологууд һанаагаа табидаг байха юм. Энэ шэглэлэй мэргэжэлтэдые бэлдэхын тула техникумдэ материально-техническэ мүнөөнэй үндэһэ һуури байгуулагданхай, лаборатори түхеэрэгдэнхэй.

ЖИТОМИР. Ажахын аргаар гэрнүүдые бариха талаар областной түбтэ байгуулагдаһан нэгэдэл арбаад предприятинууд болон эмхи зургаануудые нэгэдүүлдэг. Барилгын материалнуудые үйлэдбэрилхэ ехэ арга боломжотой силикатна зүйлнүүдэй завод тэрэниие байгуулһан юм. 400 квартиратай байрын гэр хамтын хүсөөр баригдажа эхилээ.

АЛМА-АТА. Казахстанай агы нүхэнүүдэй нэгэ хабсагай дээрэ эртэ урдын уран зураашын зураһан наранай бурхан «Азиин дуун» гэһэн уласхоорондын дуу, хүгжэмэй нэгэдэхи конкурсын һүлдэ тэмдэг болоо юм. ООН-ой харгалзалга доро конкурс үнгэрэгдэнэ.

НАХОДКО (Примориин хизаар). Алас-Дурнын сүлөөтэ экономическа зонын асуудалнуудаар семинар портын энэ хотодо һая үнгэрэгдөө. СССР-эй, Норвегиин, Венгриин, США-гай болон Финляндиин мэргэжэлтэд тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадаба. Находкодо үйлэдбэри сүлөөтэйгөөр эрхилхэ зоно нээлгэ уулзалгын гол асуудалнуудай нэгэниинь болоһон байна.

КЕМЕРОВО. Чебоксарада һаяшаг байгуулагдаһан Чувашай ниитын-соёлой түбэй түлөөлэгшэд Кузбассай олохон һуурин тосхонуудаар ябана. Сибирьтэ ажаһуудаг нютагаархинаа шефтээ абаха гэжэ тэдэнэр шиидэнхэй. Тобшолон хэлэбэл, багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ Чебоксарай институтда түрэл хэлэнэй багшанарай курсанууд эмхидхэгдэнхэй. Мүнөө үедэ Кузбассда чуваш фольклорно ансамбль, бусад коллективүүд хүдэлнэ.

КУЙБЫШЕВ. Областиин Приволжско районой ажахынууд табан жэлэй түсэбһөө гадуур түрүүшын мянган тонно һү һааба. Түйлаһан илалта тухай элидхэхэеэ болиһоншье һаа, һалбариин ажалшад тухай һайнаар хэлэнгүй гаража болохогүй юм. Областиин хото городуудай магазинуудта эдеэ хоолой зүйлнүүдэй хомор байхада, тэдэнэй үнэн сэхэ оролдосотой ажалай ашаар һүн бэ тараг таһардаггүй, сүсэгы, зөөхэй гэхэ мэтэ ехээр худалдагдадаг болонхой. Түрүүшын хахад жэлдэ область соо һаамхай үнеэн бүриһөө нёдондонойхиһоо 150 килограммаар ехэ һүн һаагдаа юм.

ЛЕНИНГРАД. Нева дээрэхи хотодо ажалай уласхоорондын 5 лагерь үнгэрһэн долоон хоногто нээгдээ юм. Петергофой, Гатчинын ордонууд болон сэсэрлигүүдые һэргээн шэнэдхэлгэдэ Советскэ Союзай ба Европын 13 ороной студентнэр хабаадана, Петропавловска хэрэмэй газаахиие болбосон түхэлтэй болгоно, хотын клиникэнүүдтэ үбшэнтэнэй хойноһоо харууһална.

РОСТОВ-на-ДОНУ. 20-дохи городской больницын дэргэдэхи хүүгэдэй реанимациин түбтэ Японой «Татейбэ» фирмын онсо шухаг түхеэрэлгэ һая тодхогдоо һэн. Хүндөөр гэмтэһэн, шатаһан ба хордогдоһон багашуулые аргалхадань, эдэ стерилизаторнууд врачнуудта найдамтайгаар туһалха юм. Тус түхеэрэлгые худалдажа абахынь тула 15 мянга гаран доллар һомолһон агропромышленна «Аскай» комбинадай хүдэлмэрилэгшэд медигүүдтэ иимэ бэлэг хээ ха юм.

(ТАСС).

ФРГ-тэй ХЭЛСЭЭНЭЙ ЁҺООР

БЕЛОРУССИИН ССР. Витебскын мүлидэг станогуудай заводто программна хүтэлбэрилгэтэй универсальна хахад-автомат станок хабсаргагдаба. Капиталис оронуудай дэлгүүр дээрэ тэрэ валютаар худалдагдахаар хараалагдаһан байгаа. Баруун Германиин «Вальтер» фирмэтэй хэһэн хэлсээнэй ёһоор мүлидэг түхеэрэлгэнүүд эндэ бүтээгдэдэг байха юм. Витебскын конструкторска бюрогой чертежнүүдаар элдэб янзын станогууд бүтээгдэхэ байна. Дэлхэйн оронуудай үндэр эрилтэнүүдтэ харюусама чертежнүүдые хэдэг гэжэ тэрэ бюро суутай. Ороной 12 завод, хилын саанахи фирмэнүүд заводто захилнуудые хэнэ. Уласхоорондын томо выставкэнүүдтэ тус бюрогой бүтээлнүүд харуулагдадаг, Англи, Франци, Итали, ФРГ, социалис оронуудта худалдагдадаг юм. Һүүлэй жэ… да эндэ үйлэдбэриин уян нугархай модульну… байна. Дэлхэй дээрэ иимэ модульнууд түрүүш… тээгдээ. Тиимэһээл «Вальтерай» анхарал та… Юуб гэхэдэ, фирмын мэргэжэлтэд заводто е… темадуудыень хараһан, тиимэһээ хамтын үйл… байһанаа элирхэйлһэн байгаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Вальтер» фирмын мэргэжэ… даһан хахад-автомат хаража байна. Зүүн гарһа… «Станкомодуль» фирмын хүдэлмэрилэгшэ Елен… Бройнинг, заводой директор Л. Акуленок ба…

ТАСС-ай …

Соёлой гуламтануудые үбэлэй үедэ хүдэлхөөр бэлэн болгохын түлөө мүрысөөн жэл бүри зашалтаар ёноор үнгэргэгдэдэг. Соёлой гуламтануудые үбэлдэ бэлдэлгын ябасые шалгахын тула Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет ба республиканска профсоюзуудай совет республиканска рейд үнгэргэхэ тухай тогтоол баталжа абаа һэн. Байгша оной июлиин 25-һаа октябриин 31 болотор хүдөөгэй соёлой, киногой, спортын эмхи зургаануудые үбэлдэ бэлдэлгын республиканска шалгалта-рейд үнгэргэгдэжэ байна. Энэ шалгалтын гол зорилго хадаа соёл болбосоролой гуламтануудые саг соондо һаһабарилжа, болбосон түхэлтэй болгохо, хэрэгсэлнүүдээр хангаха, түлеэ залһыень бэлдэхэ, кадрнуудтай болгохо.

Нютаг нютагта соёлой гуламтануудые үбэлдэ бэлдэлгые эмхитэйгээр үнгэргэхын тула арадай депутадуудай районно болон городской Советүүдэй гүйсэдкомууд, агропромышленна комплексын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ба соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомууд тус тустаа комиссинуудые байгуулха ёһотой.

Публицистикэ

...ХЭ ТУХАЙГАА ...ДЬХЭЖЭ ЯБАЯЛ!

...мэдээжэ поэтесса Цырендулма Дондогойн «Эхэ... [illegible]

...хотодо ажалладаг. Тиихэдэ бага хүбүүнэйхимни Владивосток хотодо ...хай. Басагамни хадамда гараад, Томско областьдо ...м,— гэжэ харюусаа һэн.

...хүүгэдтээ ошожо, тэдэнээрээ байхаяа яанат?— гэ...аб.

...һаа гаража, холо ошохо гээшэ һөөл сэдьхэлдэ шэнги... Тиигээдшье, хүүгэдни намһаа шархаадаг гэжэ һанагшаб,— гэжэ үгэ маг гэн харюусаа һэн.

...хадаа, хүүгэдтнай танда ерэдэг юм гү?

...эй ерэзгүй. Басагамни ябаһаар адагынь долоон ...бо ха,— гэжэ хүгшэн дорьбогүйхэнөөр харюусаба.

...һанахада, энэ хүгшэн үри хүүгэдтээ үргүүлхэ, ха...лха дүүрэн эрхэтэйл! Юуб гэхэдэ, энэ наһажаал эхэ...хүүгэдээ үргэн тэнжээжэ, хүл дээрэнь гаргахын ту...нялха байхадань, хэды олон һүнинүүдые үргэһэгүй ... даа! Томохонууд болоходонь, хубсаһа хунараар ...ангүй, гэдэһэ садхалан ябуулжа, һургуули һударта ...тула унаһан малгайгаа абаха сүлөөгүйгөөр ажаллаал ...ор хүүгэдынь эхынгээ ашые харюулхын орондо һэш...р. мартажархёо.

...тэй уулзаһаарни нилээд үнихэн болоошье һаа, тэрэ...өөн мүнөөшье элихэнээр һанагдадаг. Юуб гэхэдэ, ...ашыень харюулхые оролдоогүй хүнүүд хүн нэрэ...нэгүй ха юм.

...үеын залуу үетэн сэлмэг тэнгэриин майхан доро ...аарахые мэдэнгүй, уйдхар, гэшуудал тухай ухаан...руулангүй оодоо үндынэ. Тиимэ минии һанахада, юу...дутамаггүй үндыжэ байһан залуу үетэнэй сэдьхэлынь ...жэ, эхэ, эсэгээ хүндэлхөө болино гэхэдэ, даншье ...у болохогүй. Мүнөө үеын залуушуул яаруу түргэн ...хы гэмээ ашаад, эхэ эсэгэдээ мэндээшье хүргэхэ ...гаа олодоггүй байна бшуу.

...үедэ эхэнүүднай мандаа «барлаг» ябаһаар зандаа. ...эдэ, залуушуул гэр бүлэ болоно. Эдэнэй нэгэниинь...охо, тулихые үзөөгүй, нэгэнииньшье дайн дажар ...гаралсаагүй, дариин үнэр унхидаагүй. Эдэнэр г... ...ллахые, амархые, гоёхые мэдэнэ. Иимэ айлай эхэ...гшэн эжынүүд бэри, хүбүүнэйнгээ түлөө һалирдаг, һа...ободог. Эдэнэй хүүгэд хаанаб даа, ямар нэгэн зур...нала бараг тушаал ээлдэгээ ехэдэ тоолохоһоо ондоо ...ухай бодомжолдоггүй.

...үүр ээйхон болотор унтаад, эхынгээ шанаһан бэлэн ...эд, ажал тээшээ ошодог залуушуул заханаал байһан ...арин хүгшэн эжын хүбүү бэриингээ ажалдаа байха...гүшанараа абажа тухашарха. Хажуугаарнь залуушуу...ажалһаа ерэхэдэ. бэлэн эдеэтэй байхые оролдохо ... Тиигээдшье шанаһан эдеэншини шанаргүй гэлдэжэ, ...лого» гэлдэхэшье ушар дайралдадаг ааб даа.

...дэнь эхэ халташье гомдохогүй. «Хүбүү, бэримни за...г һаһандаа сэнгэжэ, жаргажа ябаг даа. Зонһоо ду...баг, амаралтынгаа үедэ холын хото городуудаар яба...р дайда үзэг даа. Дан алдаршоогүй хадаа газаахи, ...ажалыень хэхэ, үри хүүгэдыень үргэлсэхэ ёһотойб»,— ...дьхэжэ ябаха.

...өөл, үри хүүгэдтээ дурагүй, тэдэнээ үзэн ядадаг эхэ ...ар дэлхэй дээрэ хомор лэ байха. Элитэ поэт Расул ...нэгэ эхэнэрһээ иигэжэ асуугаа юм ха:

...эн үхибүүдэйшни хэниинь тандаа үлүүгээр һанагда-

...нии гэртэ табан хурган. Эдэнэй алииеньшье отолоо ...ни үбшэнтэй байхэ. Тэрээн шэнги табан үхибүүдэйм...айньшье усал, зоболон намда тон адли хүшэр хүндэ, ...эмни үбшэнтэй юм,— гэжэ тэрэ эхэнэр харюусаа. ...һанахада, сэсэн эхын үгэһэн харюу болоно. Манай ...олонхи ушарта иимэнүүд ха юм.

...эшэ — мүнхэ сэсэн байгаали, харин үри хүүгэдынь — ...арил гээшэ. Сагай ударил хододоо хубилжа, һэлгэжэ ...ааб даа. Харин эхэ хэтэдээ мүнхэ ха юм даа. Хүл ...үндыжэ абахадаа, эхэеэ орхижорхёод, өөрынгөө та...ад ябаһан хүнүүд тухай хөөрөөнэйнгөө эхиндэ дурдаа ...амтай хамта һургуулида һураһан балшар наһанайм ...тиимэрхүү харгыгаар ябашаһан тухай дурдаха баатай ... Тэрэнэй эхэ бүхы наһаараа хони адуулһан юм. ...нарын янгинама хүйтэндэшье, хабарай хагсуу һалхин...юрэдөө, жэлэй дүрбэн сагай хубилалтые бэе дээ...эжэ, халташье ядаһанаа мэдүүлэнгүй хамтын хэрэгэй ...алирһан эхэнэр. Гансахан хүбүүгээ хүнһөө дутуугүй...гэжэ, гэрыень ганзагада, хүлыень дүрөөдэ хүргэхын ...хы наһаараа оролдоо бшуу. Тэрэнэйнь харюуда ганса ...инь мүнгыень үбэртэлөөд, холын һайхан орон нютаг ... ябашоо бэлэй. Түрэһэн хүбүүтэйшье һаа, үтэлһэн ...ндоо хүнүүдтэ үргүүлжэ, наһа бараа һэн.

...ой хамта мүнөө үе сагта эрдэм һургуули хэжэ, юумэ...да ороһоноо һайрхаха хүсэлтэй, хүгшэрһэн эхээ хо... шулуун байшандаа абаашаад, энэ-тэрэ булэнда баг...эдан байлгадаг. Иимэ хүнүүд эхэ тухайгаа халтахан...харалаа хандуулдаггүй. Харин эжынүүдынь иимэ яар ...а байһанаа нютаг нугынгаа зондо мэдүүлхэгүйе орол...абжа дуугүйхэн тэсэхэ баатай болодог. Зүгөөр эхын...ша туһэар эрдэм һургуулитай болоожо, жаргалаа эдлэ...һанаа, үри хүүгэдынь мэдэдэггүй.

...үнэйнь гү, али басаганайнь эхэеэ гомдохооһон ушар ...гансал хубиин, бүлын бэшэ, харин бүгэдэ ниитын хэ...н болоно. Тиимэһээ энээн тухай эрид шангаар хөөрэл... болоо.

... Энэ дэлхэйдэ эгээл хүндэтэй хүн. Эжынэрэйнгээ һа...дьхэлыень дэмжэжэ, хүсэл эрмэлзэлыень бэелүүлжэ, ...харюулхые оролдожо ябаял! Энэ хөөрөөгөө Ага ню...мэдээжэ поэт Сэдэб Жамбаловай шүлэгэй мүрнүүдээр ...хэмни:

һэшхэл түгэс, сэдьхэл дүүрэн тула
һэнгэргүйгөөр эхэдээ хандаха — тама.
Юунэй тула эхын зүрхэнэй сохисоор
Юһэн һара соо шинии бэе дабтагдаад,
Анхан түрүүн алтан дэлхэйдэ мүндэлөөб,
Анхаран ябаха абын нэрэ мүнхэлөөб!!

Б. ГАРМАЖАПОВ.

...ЭРЫН ГАЗЕТЭТЭЙ БОЛОБО

...ДАН. Арадай депута- ...городской Советэй шэ- ...» «Үдэшын Магадан» ...рлэгдэнэ. Өөһэдынгөө ...оёһэдоо харюулха ...тэрэ хэблэгдэхэ юм. ...ой Советһээ гадна приятинууд болон эмхи зургаанууд тэрэниие хэблэлгэдэ хабаадалсаха болонхой. Областной Советэй газетын түрүүшын номер хэблэлдэ баһал бэлдэгдэжэ байнхай. Тэрэ «Газар дайда» гэһэн һонин нэрэ...

— һонюуша һүбэлгэн, хүхюу хөөрөөшэдэй клубые эмхидхэжэ, һонирхолтой наада үнгэргэхэ гэжэ байнабди. Нютагаархидайнгаа дундаһаа тусхай команда бэлдэхэ хэрэгтэй болоогдоно. Тэндэ табигдаха асуудалнуудые тааруулан зохёохо хэрэгтэй. Иимэ юумээр түрүүшынхиеэ болохонь. Ойлгосогүй асуудалнуудшье бии. Районой түбэй библиотекын хүдэлмэрилэгшэдые туһалалсахыень гуйгааб. Отделениингээ партийна организациин секретарь Даши Дондоковичтой нэгэ зарим асуудалнууд тухайнь хөөрэлдэжэ байнабди,— гээд Буламай үдэөгэй библиотекые даагша Л. Д. Гынденова номуудай тагай хажууда байһан хүн тээшэ заажа хэлэбэ.

Урдандаа олон жэл соо түрэл совхоздоо механизатораар хүдэлһэн энэ нүхэрнай мүнөө Зүүн Сибириин соёлой институдай һүүлшын курсда заочноор һурадаг. Мүнөө тэрэ түрэл һууринайнгаа соёлой байшангай директораар хүдэлнэ. Коммунист, үзэл сурталай хүдэлмэриин эдэбхитэн Д. Д. Дамбаев нютаг нугадаа, район соо хүндэтэй, мэдээжэ болоһон хүн. Хүдэлжэ байгаад һурахада хүндэхэн ааб даа. Хэрэгтэй номуудшье олдоод орхихогүй. Гэбэшье энэмнай зоримгой, табиһанаа алдадаггүй хүнүүдэй нэгэн хаш гэжэ хөөрэлдэхэдөө ойлгоо һэм.

Соёлойшье, үзэл сурталайшье хүдэлмэриин эдэбхитэд гэхэдэ болохо. Лидия Дырмаевна Даша Дондокович хоёр нютагайнгаа ниитын хүдэлмэридэ ехэл үүсхэлтэйгээр хабаадагшад болоно. Тэдэнэй хүсөөр яһала олон һонирхолтой хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэһэн байха юм. Имагтал Л. Д. Гынденовагай эдэбхи үүсхэлээр нютагай түүхэ домог тухай һонирхолтой материалнууд суглуулагдажа байдаг. Тэрэ соёлой хүдэлмэрилэгшэдтэй сугтаа һонирхолтой үдэшэнүүдые эмхидхэжэ үнгэргэдэг. Холо ойрын отара, гүүрнүүдээр ябажа, хөөрөөдөөнүүдые хэдэг юм ходол дуулагшаб.

— Бидэндэ 16 нүүдэл библиотекэнүүд бии. Тэдэнэйнгээ номуудые хо... долоон хоног бол...д лэ һэлгэжэ, шэнэл... байгшабди,— гэжэ Лидия Дырмаевна хөөрэнэ.

— Библиотекэтнай номуудаар хэр олон гээшэб?

— Ехэшье олон гэхын аргагүй. 3200 гаран элдэб номуудтайбди. Гэхэтэй хамта, буряадаймнай зохёолшодой бэшэһэн номууд тон хомор.

— Буряад хэлэн дээрээ уншадаг хүнүүд олон гү?

— Олон даа. 300 шахуу уншагшадтайбди. Тэдэнэймнай 80 гараниинь һурагшад. Бусадынь совхозоймнай нэгэдэхи отделениин механизаторнууд, хонишод, малшад, тэряашад. Тиигээдшье манай нютагта буряадууд ажаһуудаг юм. Уншагүй яахаб?

— Эгээл эдэбхитэй уншагшад тухайгаа тобшо тэдыгээр хөөрэжэ үгыт.

— Хөөрэнгүй яахабиб? Эндэһээ 60 шахуу модоной зайда Хужарта гэжэ газарта малшанаар хүдэлдэг Цырен-Дулма Цыдендамбаева, Анатолий Бадмаев, Зүүн-Булагта хонишоноор ажалладаг Басыр Цыбиков болон бусад буряадай зохёолшодой бүхы шахуу номуудые уншаһан гэхэдэм алдуу болохогүй. Тиихэтэй хамта, «Байгал» журналаа захижа, тэрээн соо толилогдоһон шэнэ бүтээлнүүдые баһал уншадаг байнабди,— гэжэ Лидия Дырмаевна хөөрэнэ.

Районой түбэй библиотекын Буламдахи филиалай эгээ эдэбхитэй уншагшадай тоодо Баруун-Булагай отарын хонишод Анна Намдыковна, Доржо Нимбуевич Жамсарановтан, Сергей Цырендоржиев, механизаторнууд Бадма Ширапов, Доржо Аюров болон бусадые үшөө нэмэжэ нэрлэмээр.

Соёлойнь байшангай дэргэдэ тусхай совет байгуулагданхай. Тэрэнэй бүридэлдэ партбюрогойнь секретарь Д. Д. Дамбаев, библиотекарь Л. Д. Гынденова, фельдшерскэ пунктые даагша Жаргалма Намжилова, механизаторнууд Бадма Ширапов, Доржо Аюров гэгшэд ороно. Тэдэнэй хүсөөр энэ жэлэй «Сагаан һарын» һайндэр үнгэргэгдөө. Тосхоной үйлсэнүүдтэ ажаһуудаг зоной дунда хэтэр нааданай, дуунай конкурснууд эмхидхэгдээ.

Буламаархин түрэл һууринаа болбосон түхэлтэй, мүнөө үе сагай эрилтэнүүдтэ харюусамаар болгохо хэрэгтэ тон эдэбхитэйгээр хабаадана. Гэр бүхэнэйнь газаа палисаднигууд баригдана. Нёдондо жэлдэ өөһэдынгөө хүсөөр стадионтой болоо бэлэй. Тэндэнь футбол, волейбол, баскетбол наадаха, утые болон үндэрые харайха талмайнууд бии.

Мүнөө соёлойнгоо байшангай дэргэдэ шэнэ спортивна залай барилга эхилэнхэй. Тэрэнь тосхоной зоной хүсөөр бодхоогдоно. Энэ барилга һурапсалай шэнэ жэл болотор дүүргэгдэхэ.

— Лидия Дырмаевна манай түбэй библиотечнэ бүридэлэй түрүүшүүлэй тоодо ороно. Тэрэнэй дүрэ-зураг районой хүндэлэлэй самбарта гаргагданхай. Би тэрэниие һайн бэлэдхэлтэй хүдэлмэрилэгшэ гэжэ тоологшоб. 1966 ондо Красноярскын хизаарай Канск хотын библиотечнэ техникум дүүргээд, нютагаа бусажа ерээ юм. Тэрэ гэһэнһээ хойшо шэлэжэ абаһан мэргэжэлээрээ хүдэлхэ зуураа, баян дүй дүршэлтэй болоо. Уран зохёолшодой шэнэ номууд тухай зондо ходол мэдээсэжэ ябадаг,— гэжэ районой түбэй библиотечнэ нэгэдэлэй директор Р. А. Лисова хөөрэнэ.

— Манай Лидия Дырмаевна буряад литература болон искусствын һүүлэй һонинуудые олониитын дунда тарааха, дэлгэрүүлхэ талаар ехэ юумэ хэдэг хүн. Бидэнэйнгээ захиһан номуудые заабол асарууладаг. Тэрэнь ехэ һайн гээд һанагшаб,— гэжэ отделениин механизаторнуудай нэгэнтэй уулзажа хөөрэлдэхэдэм дуулгаа һэн.

— Өөрынгөө хүдэлмэриие эмхидхэхэдээ, тэрэ ходол олониитэдэ түшэглэдэг, зоной һанамжа хододоо хараада абадаг. Уншагшадтаяа үгээ ойлголсожо, тэдэнэйнгээ захиһан номуудые оложо, саг сооньасаржа, һанаа сэдьхэлыень баясуулна. Мүн һургуулиин үхибүүдтэ туһатай зүбшэл заабари үгэжэ, тэдэнэй дунда хамтын уншалгануудые үнгэргэжэ, шэнэ зохёолнуудтай танилсуулдаг,— гээд нютагаархидынь Лидия Дырмаевнагай ажал тухай магтан хөөрэдэг.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хориин районой түрүү библиотекарь Л. Д. Гынденова.

А. ЦЫДЕНОВЭЙ фото.

БИБЛИОТЕКАРЬ

1945 оной августын 9 — милитарис Япондо эсэргүү сэрэгэй ябуулгануудай эхилһэн үдэр

ХЭЛСЭҺЭНЭЙНГЭЭ ЁҺООР

45 жэлэй саана, 1945 оной августын 9-дэ манай совет сэрэгүүд милитарис Япондо эсэргүү сэрэгэйнгээ ябуулганнуудые Алас-Дурна зүгтэ эхилһэн байха юм.

Фашис Германиин манай орондо гэнтэ добтолон ороһоо хоёр һара үлүүтэй сагаар урид — 1941 оной апрелиин 13-да СССР болон Японой хоорондо нейтралитет тухай пактда гар табигдаһан байгаа. «Кантокуэн» гэжэ нэрлэгдэһэн манай орондо добтолон оролгын түсэб Япон тала гансал зохёогоо бэшэ, мүн манай Алас-Дурна зүгэй хилэнүүд шадар олон зуу мянган сэрэгшэдтэй эрхим бэлэдхэлтэй арми бии болгоһон байна. Тиимэһээ 40-өөд дивизи эндэ байлгаха баатай болообди.

Москва болон Сталинград шадар Улаан Армиин немецко-фашистска сэрэгүүдые бута сохиходонь, Японой зонхилхы бүлэгөөрхид тон һайнаар бодожо үзэхэ баатай болоһон байха юм. Тиигэбэ яабашье, 1943 оной апрель соо Японһоо Берлиндэ байдаг элшэн сайд генерал Осима Рибентроппо иигэжэ хэлэһэн байдаг: «Японой генеральна штабай һүүлэй хорин жэлэй бүхы түсэбүүд Россида добтолон орохо шэглэлтэй байгаа. Мүнөөшье энэл шэглэл баримталагдана».

Нейтралитет тухай пактаар хараалагдаһан гуримые Япон милитаристнууд ходо хазагайруулдаг байгаа. Гансал 1941—1943 онуудай хугасаа соо япон сэрэгэй подразделенинүүд болон япон сэрэгэй алба хаагшадай бүлэгүүд 779 дахин СССР-эй гүрэнэй хилэ гараһан, 206 дахин манай мэдэлэй уһан дайдэ руу ороһон, 72 дахин совет объектнүүдые буудаһан байхэ юм. 1941—1944 онуудай турша соо совет 178 онгосонуудые Японой засагаархид хуули бусаар тогтооһон, бариһан байна. Энээнһээ гадна Советскэ Союзда эсэргүүгээр фашис Германиин дай үүдхэжэ байһан бүхы саг соонь гитлеровецүүдтэ материальна ехэ туһаламжа үзүүлдэг, тагнуулай элдэб мэдээсэлнүүдээр хангадаг, СССР-эй союзнигууд болохо США-да болон Англида эсэргүү эдэбхитэй дайшалхы ябуулгануудые эрхилдэг байгаа гэжэ мэдэнэбди.

Эдэ бүгэдэһөө уламжалан, нейтралитет тухай совет-япон пактые совет хүтэлбэри болюулха баатай болоо һэн. «Советскэ Союз болон Японой хоорондо баталагдаһан нейтралитет тухай пакт 1941 оной апрелиин 13-да баталагдаа һэн. Ондоогоор хэлэхэдэ, СССР-тэ Германиин добтолхоһоо, нүгөө талаһаа абаад харахада, Японой болон Англиин, Америкын Холбоото Штадуудай хоорондохи дайнай эхилхэһээ урид баталагдаһан байгаа. Тэрэ гэһэнһээ хойшо бодото эрхэ байдал эрид хубилаа. Германи СССР-тэ добтолоо. Энээнһээ гадна Советскэ Союзай союзнигууд болохо США болон Англитай Япон дайлалдажа байна. Иимэ ушарта СССР болон Японой хоорондо баталагдаһан нейтралитет тухай пакт ямаршье удхагүй боложо, тэрэниие һунааһанай хэрэггүй болоод байна»,— гэжэ 1945 оной апрелиин 5-най совет правительствын мэдүүлгэ соо хэлэгдэһэн байдаг.

СССР-эй хэһэн энэ алхам Япон милитаристнуудта шанга һануулга боложо үгэхэ ёһотой байгаа. Зүгөөр Японой зонхилхы бүлэгөөрхид энээниие һайнаар ойлгоогүй. «Дайгаа амжалтатайгаар дүүргэхын тулада урагшаа залан шуудаар дабшахабди»,— гэжэ премьер-министр Судзуки 1945 оной апрелиин 7-до хэлээ һэн. 1945 оной июлиин 25-да США, Англи болон Хитадай баталан абаһан япон талада бууга хаяха эрилтэ табиһан декларациие Япон правительство буруушаажа, дайгаа үргэлжэлүүлһэн зандаа байгаа.

Юундэшье хэрэггүй дай болюулхын тулада эрид шууд хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй болоо һэн. 1945 оной августын 8-да үглөөдэрһөө Японтой дай хэхэ харгатай болобобди гээд СССР-тэ байдаг Японой элшэн сайдта мэдүүлэгдэһэн байгаа. «Эб найрамдал тогтоохын, арадуудые саашанхи хохидол, гээлтэнүүдһээ сүлөөлхын, бэеэ тушаахаһаа арсажа, Германиин оор дээрээ үзэһэн айхабтар ехэ хохидол гашуудалһаа Япон арадые зайсуулхын тулада иимэ политика ори ганса зүб зам болоод байна гэжэ совет правительство тоолоно»,— гэжэ мэдүүлгэ соонь хэлэгдэһэн байгаа. Уласхоорондын хуулинуудай болон союзнигуудай уялгануудай ёһо гуримуудтай тааралдуулан, шадаал һаа түргэнөөр эб найрамдал тогтоохо зорилгоор СССР Японтой дайлалдажа эхилһэн байгаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Сэрэгэй ябуулганнуудта бэлдэжэ байхадаа, манай Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэ дайсанай айхабтар ехэ хүсэтэй стратегическэ бүлэглэл эсэргүүсэн байна гэжэ хараадаа абаһан байха юм. Японой ябаган сэрэг 1,2 миллион хүн байгаа, 5500 гаран танкнууд, 26 мянган үхэр буунууд болон миномёдууд, 3800 дайшалхы самолёдууд мэдэлдэнь үгтэнхэй һэн.

Фронтнуудые болон флодые стратегическэ талаһаа һайнаар ударидахын тулада Алас-Дурна зүгэй совет сэрэгүүдэй Главна командовани Гүрэнэй оборонын комитет бии болгоо һэн. Советскэ Союзай маршал А. М. Василевский Главна командалагшаар табигдаһан байгаа. Совет-манжуур хилын бидэнэртэ ашатай түхэл шэнжэтэй байһаниинь хэрэглэжэ, Манжуурта болон Солонгосто байһан япон сэрэгүүдтэ шанга сохилтонуудые үгэхэ гээд хараалһан Верховно Главнокомандованиин Ставкын хараа бодолнуудые А. М. Василевский эрид шуудаар бэелүүлдэг һэн.

Августын 9-нэй һүни манай бүхы гурбан фронтнуудай добтолго эхилээ һэн. Эдээнэй эрид шууд добтолгонууд Квантунска армиие бута сохилгодо горитой нүлөө үзүүлһэн юм. «Мүнөөдэр үглөөгүүр Советскэ Союзай дайнда ороһон ушарынь бидэнэрэй байдалые айхабтар хүндэ болгожо, дайгаа саашадань үргэлжэлүүлхэ харгыемнай хааба»,— гэжэ Японой премьер-министр Судзуки тэрэ үглөөгүүр хэлэһэн байха юм. Херосима дээрэ американ атомна бомбын хаягдаһанай һүүлдэ, энэ үйлэ хэрэгтэй ямаршье холбоогүйгөөр тус мэдүүлгэ хэгдэһэн байгаа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

«Номгон океанда дайнай дүүрэлгые айхабтараар түргэдхэһэн үйлэ хэрэг хадаа Советскэ Союзай Япондо эсэргүү дайнда ороһон ушарынь мүн болоно, атомна бомбонуудые хэрэглээгүйшье байгаа һаа, иимэ юумэн болохо һэн. Улаан Армиин хэпэн айхабтар түргэн добтолгонууд япон армиие хүреэлхэ ябадалые түргэдхөө, үбдэг дээрэнь һуулгаа»,— гэжэ 1945 оной август соо «Нью-Йорк таймс» газетын бэшэһэниинь һонирхолтой.

Үнэхөөрөөшье, 23 үдэр соо үргэлжэлһэн кампаниин үедэ совет сэрэгүүд Японой ябаган сэрэгэй гол хүсэн болохо Квантунска армиие бута сохиһон байгаа. Тиигэжэ Алас-Дурна зүгтэхи сэрэгэй-политическэ байдал эрид хубилаа һэн. Зүүн-Хойто Хитад, Хойто-Солонгос, Урда-Сахалин болон Курилын олтирогууд сүлөөлэгдөө һэн. Японтой дайлалдажа байһан манай союзна арминуудай хэдэн зуун мянган офицернүүдэй болон солдадуудай ами наһан абарагдаһан байгаа. Энэ кампаниин үедэ 677 мянган солдадуудаа болон офицернүүдээ манай дайсан гээгээ. Тэдэнэйнь 84 шахуу мянганиинь алуулһан байна. Харин манай талын юрэнхы гээлтэнүүд 32 мянган шахуу хүн болоһон юм.

Милитарис Японие бута сохилгодо Англиин болон Америкын Холбоото Штадуудай сэрэгүүд эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Гэбэшье энэ илалта түйлахада, Улаан Арми шиидхэхы нүлөө үзүүлһэн байна. Совет-япон фронт дээрэ манай дайсанай ябаган гол сэрэгүүд бута сохигдоһон юм. Иигэжэ дэлхэйн хоёрдохи дайнай һүүлшын гүлэмтэ Алас-Дурна зүгтэ түйлагдаһан илалтын ашаар усадхагдаа һэн. Зоболон ехэтэй дэлхэй дээрэмнай эб найрамдалта байдал одоол мандаа бэлэй.

Н. КОМАРОВ,
түүхын эрдэмэй кандидат.
(ТАСС).

НЮТАГАА БУСАНА

БАШКИРАЙ АССР. Аскинска район һаяын саг болотор ерээдүйгүй гэжэ тоологдодог байгаа юм. һүүлэй гушаад жэлнүүдэй туршада тэндэхи хүн зоной тоо 15 мянгаар үсөөрһэн байна. Хоёрдохи хүн бүхэн нютагаа орхижо ошоһон болоно. Зариманиинь хүршэ Пермскэ, Челябинска, Свердловско областьнууд руу, нүгөөдүүлынь районно түб — Аскино тосхон нүүжэ ошоо юм. Эндэхи харгынууд муу, үбшэлхэдөө аргалуулха аргагүй, үгытэй муу байра байдал, һургуулинууд, хүүгэдэй эмхинүүдэй үгы байһан дээрэһээ хүнүүд нютагаа орхижо ошохо баатай болоо ааб даа. Байдал һайжарха гэһэн найдал үгы.

Районой хүтэлбэрилэгшэдэй һэлгэгдэһэнэй һүүлээр һүүлэй хоёр-гурбан жэлэй туршада эндэ хубилалтанууд боложо эхилээ һэн. Бии байһан дутуу дундануудые усадхаха, байдалаа һайжаруулха гэһэн эрмэлзэлтэй энэ районой хүтэлбэрилэгшэд социальна асуудалнуудта анхаржа, ажахынгаа байдалые карижуулан һайжаруулха арга зам бэдэржэ эхилээ. Эндэхи зарим газараа хүдөөгэй хүнүүдтэ арендэдэ үгөө, мал ажалда экономическа түрүү харилсаануудые нэбтэрүүлжэ эхилээ юм.

Харгынуудаа заһабарилжа эхилбэ. Аскино тосхонһоо Уфа хүрэтэр асфальт хушалтатай харгы татагдаа. Жэл бүри 40—50 километр харгы татагдажа, районно түбые холын һууринуудтай холбоно. Гэр байрын, хүүгэдэй саадуудай, һургуули болон больницануудай барилга үргэдхэгдэбэ. Эндэһээ нүүжэ ошоһон хүнүүд гэдэргээ бусажа захалба.

Энэ талаар Барахаевка һууринбусадта эгээл адли. Эндэ «Восход» колхозой нэгэ отделени оршоно. Урдандаа 200 үрхэтэ айлай байдаг энэ һууринда гушаад гэр бүлэ. Тиихэдэшье ганса үтэлһэн үлбэр үбгэд, хүгшэд эндэ үлэһэн байгаа. Мүнөө Барахаевка шэнээр мүндэлһэндэл болоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: клубые даагша Светлана Бухина, фельдшер Надежда Курданова, библиотекарь Альбина Фарахова Барахаевка нютагаа бусажа ерээ.

(ТАСС-ай фотохронико).

ХИЛЫН СААНАҺАА

· ТАСС · АПН ·

СОФИ. Демократическа хүсэнүүдэй холбооной эмхидхэлэй соведэй түрүүлэгшэ Жельо Желев Болгариин Арадай Республикын Президентээр һунгагдажа, парламентда, мүн Болгар общеcтвын бүхы хүн зоной дунда удаан саг соо үргэлжэлһэн үгэ буляалдаан түгэсхэгдэбэ.

Депутадуудай урда үгэ хэлэхэ зуураа, демократида амгалан ёһоор шэлжэн оролгын үндэһэ һуури болохо ёһотой ороной Конституциие ба хуулинуудые өөрынгөө ажал ябуулгада хүтэлбэри болгохоор бэлэн байһан тухайгаа республикын шэнэ президент батадхаба. Болгар арадай аша туһада политическэ ба ниитын элдэб эмхи зургаануудай хоорондо үгээ ойлголсолгые түйлахын тула бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхээр бэлэн байһанаа тэрэ элирхэйлээ.

ХАНОЙ. «Эхин организацинуудай коммунистнуудай дайшалхы шадабарине дээшэлүүлхэ зорилгоор партиина зэргэнүүдые сэбэрлэхэ кампани үнгэргэхэ тухай» тогтсол КПВ-гэй Ханойн горком баталан абаба.

Тус документые найруулха зуураа, нийслэлэй доодо шатын 2 мянга гаран организациин хүдэлмэриие шэнэдхэлгэдэ тэрэнэй гол бодолнууд шэглүүлэгдэнхэй юм гэжэ «Нян зан» газетэ бэшэнэ. Хотын 170 мянган коммунистнуудай дунда сэбэрлэлгын хүдэлмэри хэгдэхэ ёһотой. Олониитэ ажалшадай түлөөлэгшэдэй хабаадалгатайгаар КПВ-гэй бүхы шатануудай партиина хүтэлбэрилэгшэд болон жиирэй гэшүүдэй тоосоон үнгэргэгдэхэ юм.

ООН. Үхибүүдтэ зорюулжа, сентябриин 29-30-да ООН-ой штаб-квартирада үнгэргэгдэхэ дээдэ тушаалтадай бүхэдэлхэйн уулзалгада хабаадаха хүсэлтэй байһан тухайгаа 60 оронуудай правительствануудай ба гүрэнүүдэй толгойлогшонор мэдүүлэнхэй.

ЮНИСЕФ-гэй мэдээнүүдэй ёһоор, хэрбээ түби дэлхэйн үхибүүдэй мүнөөнэй байдалай һайжараагүй гээшэ һаань, 90-эд онуудта элдэб үбшэнһөө ба бусад шалтагаануудаар 100 миллионһоо дээшэ үхибүүд гээгдэхэ болоно. Мүнөө үдэр бүри дэлхэй дээрэ 40 мянган үхибүүн гээгдэнэ. Гэбэшье тэдэнэй хахад хубиеншье абарха арга боломжонууд бии гээшэ. Юуб гэбэл, 80-аад онуудта уласхоорондын хамтарал хүүгэдэй олохон үбшэнгүүдые зайсуулха ба тэдэниие аргалха юрын, хямда онол аргануудые хэрэглэхэ талаар яһала дүй дүршэлтэй болонхой.

Тус уулзалгые эмхидхэхэ комитедтэ СССР эдэбхитэйгээр хабаадана. Тэрэниие бэлдэжэ үнгэргэхын тулада 100 мянган доллар оруулан хай.

БОНН. Сэрэгэй промышленностиие ондоо шэглэлтэй болгожо, арадай хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилдэг болоходонь СССР-тэ эдэбхитэйгээр туһалхыень Баруун Германиин ажал хэрэг эрхилдэг бүлэгөөрхидые ФРГ-гэй гадаадын хэрэгүүдэй министр Ганс-Дитрих Геншер уряалба. Үйлэдбэриие ондоо шэглэлтэй болгохо ябадал Европодо тогтонижонги амгалан тайбан байгуулгада, мүн тэрэшэлэн буу зэбсэг хуряалгые эрьен тэхэришэгүй болгохо хэрэгтэ туһалха һэн гэжэ эндэ толилуулһан статья соогоо тэрэ онсолон заана.

Энэ жэлэй хабар Мюнхендэ «Конверси-90» гэһэн выставкэ эмхидхэхэдээ, совет сэрэгэй предприятинуудай арадай хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгые эмхидхэхэ арга шадабаритай байһыень СССР харуулаа һэн гэжэ Геншер тэмдэглэбэ. Энэ шухала хэрэгтэнь туһалхын тула бүхы арга боломжонууд ФРГ-гэй предприятинуудта бии.

БУДАПЕШТ. Венгриин Гүрэнэй суглаанай сессиин һаяын заседани дээрэ гүрэнэй толгойлогшые һунгаба. Энээнэй урда тээ саг зуурын президентын тушаал эзэлжэ байһан Арпад Генц Венгриин Республикын Президентын тушаалда һунгагдаба. Тэрэнэй түлөө 295 депутат буруушаажа — 13 депутат дуугаа үгэһэн байгаа. Гүрэниие толгойлогшын тушаалда ондоо кандидатуранууд дэбжүүлэгдээгүй һэн.

Венгриин Республикын Президент Арпад Генц парламентын урда тангаригаа үгэбэ.

БЕЛГРАД. Сербиин Вран гэһэн багахан хотын баригдаһан мебелиин «Симпо» комбинадые «ноёдгүй фабрика» гэжэ нэрлэдэг юм. Дархан мэргэжэлтэй, 1941 ондо фашис булимтарагшадта эсэргүү буһалгаа эмхидхэһэн Югославиин арадай герой Симо Погачаревичэй нэрые зүүжэ ябадаг предприятиин хүдэлмэришэд һайн шанартай продукци бүтээхые оролдодог юм.

Предприятиин генеральна директор ба тэрэнэй орлогшонорһоо гадна олон тоото секретарьнар, референтнүүд, бухгалтернууд, албанай автомашинанууд эндэ үгы. Хүтэлбэриин аппарадгүй тус предприятида булта үйлэдбэри дээрэ хүдэлдэг гү, али продукцияа худалдадаг ажалтай юм.

Генеральна дирекциин дэргэдэхи онсо албан түүхэй эдэй болон материалнуудай, бүхы хүдэлмэриин ба продукциин түлөө хиналта бэелүүлнэ. Энэ албан директорэйшье, тэрэнэй орлогшоноройшье мэдэлдэ ородоггүй. Хинагшад һайн түлбэри абадаг үйлэдбэриин ёһотой эзэд болоно.

КАРАКАС. Харилсаа холбооной асуудалнуудаар комиссиин 9-дэхи конференци Венесуэлын нийслэл хотодо түгэсхэлэй документ баталан абалгаар дүүрэбэ. Дулдыдангы бэшэ энэ уласхоорондын эмхи хүгжэжэ байгаа 25 гүрэнүүдые нэгэдүүлдэг юм.

Комиссиин гэшүүн-оронуудай хоорондохи харилсаануудые хүгжөөхэ, «урдахи оронуудай ниитэ нэгэн фронт» байгуулха, мүн тэрэшэлэн финансын уласхоорондын эмхинүүдтэй холбоо барисаа хүгжөөхэ асуудалнуудаар дуралхалнууд баталагдан абтаһан документ соо бии.

Венесуэлын президент Карлос Андрес Перес конференцидэ хабаадагшадай урда үгэ хэлэхэдээ, уласхоорондын хэрэгүүдтэ хүгжэжэ байгаа оронуудай эдэбхитэйгээр хабаадалсаагүй һаань, түби дэлхэй дээрэ бата эб найрамдал ба дэбжэлтэ түйлагдахагүй гэжэ онсолон зааба. Хүгжэжэ байгаа оронууд тушаа промышленна талаараа хүгжэнги гүрэнүүдэй бэелүүлдэг экономическа политикые шүүмжэлээд, шэнэ экономическа гурим тогтоохын түлөө тэмсэлдэ хүсэлэл оролдолгонуудаа элсүүлхые уряалжа, хүгжэжэ байгаа оронуудта хандаба.

ПАРИЖ. «Антаресай проект» гэжэ нэрлэгдэһэн 1992 оной совет-француз замбуулинай хамтын гурбадахи ниидэлгэдэ бэлэдхэл гарахаяа француз космонавтнууд Мишель Тонини болон Жан-Пьер Эньере гэгшэд шэлэгдээ юм. Франциин Замбуулинай шэнжэлгэнүүдэй национальна түбэй (КНЕС) штаб-квартира соо болоһон пресс-конференци дээрэ кандидадуудтай танилсуулһан байгаа. (Тэдэнэй нэгэниинь лэ совет экипажтай хамта замбуулин руу ниидэхэ юм).

М. Тонини болон Ж.-П. Эньере гэгшэд лётчигууд-туршагшад, Францийн Агаарай-Сэрэгэй подполковнигууд болоно. 1986 оной июльһээ хойшо хоюулан «КНЕС-эй космонавт» гэһэн нэрэ зүүжэ ябана. Тэрэ хоёр 1949 ба 1948 онуудта түрөө.

ВАШИНГТОН. Гал уһанай аюул тухай уридшалан хэлэхэ, онсо тусхай эрхэ байдалда тэдэнэй хойшолонгуудые усадхаха ба хохидогшодто туһалха талаар совет-американ харилсаа холбоо үргэдхэхэ хөөрэлдөөнүүд эхилээ. Энэнь хоёр ороной хоорондохи үрэ түгэс хөөрэлдөөнэй бүхы шэглэлнүүдэй хэмжээгээр США-гай болон онсо тусхай байдалаан талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй гүрэнэй комиссиин хоорондохи уласхоорондын харилсаа холбооe хүгжөөхэ талаар түрүүшын уулзалга мүн.

Газарай хүдэлэлгэ гэхэ мэтын гэнэ усал тухай уридшалан хэлэхэ, тэдэнэй хойшолонгуудые усадхаха, хохидогшодто техникын ба материальна талаар хамтын туһаламжа үзүүлхэ дүй дүршэлөө хөөрэлдөөндэ хабаадагшад халан абалсана.

БАСАГАНДАА ЭБХЭГДЭДЭГ ОРО ТАБЯАД...

Олохон түрэлхид амаралтаяа хүүгэдтэеэ хамтэ үнгэргэхэеэ эрмэлзэдэг. Эдэнэр хайшаа ошожо амарха аргатайб?

Алдарта Байгалай эрьедэ оршодог «Максимиха» турбазада үшөө нёдондо зун хүрэхэдэмни, директорынь Т. Д. Саркисашвили турбазада үхибүүдтэеэ ерэхэ ёһогүй гэд, хамта ерэдэг түрэлхид тухай ехэ гомдолтойгоор хэлэжэ байгаа һэм. Тэдэнэрые өөрөө хараа һэм. Хоёр оротой таһалга соо нэгэ орон хурээлгэлэгдэтэй харагдаба. «Басагандаа эбхэгдэдэг оро табяад унтуулнаб. Турбазын директорэй энэ оро үгэһэндэнь ехэ баяртэйб. Үхибүүтэе амарха гэшэмнай ехэ хүшэр юм даа, хүндэ хэрэг байшоол»,— гэжэ нэгэ эхэнэр хөөрөө бэлэй.

Буряадай облпрофсоведэй социальна страхованиин таһагые даагша Р. П. Сафонов энэ эрхэ байдал тухай иигэжэ хэлэнэ:

— Бэе махабадаа һайжаруулха дуратай үхибүүдые тоолохо бэрхээр бэшэ юм. Харин профсоюзай талаар бидэнэртэ жэл соо миин лэ 1200, тэрэ тоодо түрэлхидэй үхибүүдтэеэ амарха 696 путёвко үгтэдэг гэшэ. Предприятинуудай мэдэлдэ байһан санатори-профилакторинуудта эхэнэрүүдэй үхибүүдтэеэ амархань ВЦСПС-эй тогтоолоор зүбшөөгдэхэ, энэнь нэгэ бага туһа хүргэнэ. Гэбэшье СССР-эй Президентын захирлтаар Чернобылиин аюулһаа хохидоһон ба тэндэ дүтүүр оршодог районуудай үхибүүдтэ олон путёвко үгтэхэ, байдалнай бури муудаа. Хёмороон, зүришэлдөөтэй газарнуудта, жэшээнь, Прибалтика руу, мүн экологиин талаар бузарлагдаһан районуудай зон үхибүүдээ абаашахагүй бшуу. Тиимэһээ гансал арга боломжотойбди: гэр бүлын элүүржүүлгын профсоюзай түбүүдые республика соогоо олоор бариха. Энэ шухалын шухала асуудалда анхаралаа сэхэ хандуулха сар ерээ.

Дабирхайн хоншуухан үнэр анхилдаг Дээдэ-Онгостойн нарһан тужа соо түбхинэһэн үйлэдбэриин элүүр энхын ба электрижуулгын «Бурятэнерго» нэгэдэлэй «Энергетик» гэжэ санатори-профилакторидо һаяшаг хүрэхэдэмни, энэ һайхан байшан зэгэл сүлөөгүй сар, нэгэ бага замхажа, хайгаал һайн номгорхо байба.

—Мүнөө бүгэдэ юумэн яһала эмхитэйгээр үнгэрбэ хаш, — гэжэ тус санатори-профилакториин ахамад врач Н. А. Кожевникова хөөрэнэ. — Энэ халаанда 121 эхэшүүл, 72 үхибүүн амаржаа, аргалуулжаа ерэнхэй. Харин нэгэн удэрэй туршадэ эндэ байхаа юм. Удаань эхэ-үхибүүни шаһа һайхан нэгэ хилаһан байха. ТЭЦ-1, баригдажа байгаа ТЭЦ-2, «Бурятэнерго» нэгэдэлэй, тэрэнэй районой эмхинүүдэй хүдэлмэришэд үхибүүдтээ эндэ амарха аргатай. Манай предприятиин хүтэлбэрилэгшэд зон тухайгаа, тэдэнэй амаралта, бэеэ аргалуулха хэрэгтэ һанаагаа яһала табидаг. Сурхайта нуур дээрэ үшөө нэгэ профилакториитэйбди. Тэндэ «эхэ-үхибүүн» гэжэ зургаан хэһэг байлаа эмхидхэгдэдэг. Тухэрээн жэлэй туршада эхэ үхибүүн хоёрые Сурхайта нуур дээрэ аргалдаг болохо тухай асуудал мүнөө дээрээ шиидхэгдэхэ.

Болбосон түхэлтэй, халуун, хүйтэн уһатай долоон дабхар профилакториин нэгэ таһалгадань ороходомнай, хоёр орон, стол, шифоньер, тумбочканууд, стулнууд табятай, ханада — телевизор. Электромонтероор олон жэл соо хүдэлжэ, наһанайнгаа амаралтада гараһан Л. А. Батурина басагантаяа, хоёр ашатаяа эндэ амаржа байба.

— Хэр амарнабта? — гээд һонирхонобди.

— Яһала гэмгүй. Бидэ дүрбэн хоёр таһалга эзэлнэ гээшэбди. Аргын байра һаань, хойто жэлдэ мүн лэ ниишээ ерэхэбди. Эдэнэйнь хоол яһала һайн. Гэбэшье бури ехээр овощ фрукт хэрэгтэй үгэдэг һаань, бүри һайн байгаа һаа.

Коридороор сэашалхадаа, физио-аргалагын кабинедэй хажууда дунда наһанай эхэнэртэй хөөрэлдэбэбди. Энэмнай Тарбагатайн районой электростанции диспетчерээр хүдэлдэг В. С. Чертовских гээшэ.

— Хэр арга хэнэб?

— Би үхибүүдтээ ниишээ хэдэн дахин ерэһэмни. Мүнөө Алла басагантаяа ерээб. Тэрэмни үбэлдөө хоолойгоор үбдэдэг муутай. Ингэлэн, шэлбүүнэй ванна, баня-сауна гэхэ мэтые дүй дүршэлтэй врачай харууһан доро гаранабди. Өөрөөшье, үхибүүмнишье бэеэ аргалуулна. Эндэһээ ошоод, үхибүүдтэмни хахад жэлэй туршада ямаршье үбшэн халданагүй гэжэ ажаглааб. Ехэл һайн.

1-дэхи ТЭЦ-дэ хүдэлдэг Н. В. Шестакова арбан хоёртой Люся, гурбатай Ванитаяа ерэнхэй, гурбан хүнэй багтаха үргэн таһалга эзэлжэ, ехэ баяртайнууд байба.

— Путёвко иишэнь абаха гээшэ бидэндэ хүшэр бэшэ юм. Оошор үгы. Мэдүүлгэ бэшэмсээрни профком энэ путёвко дурадхаа. Нэгэ үхибүүнэйнгээ түлөө 16 түхэриг түлөөб, харин нүгөөдэдэм миинтээр путёвко үгтөө,— гэжэ тэрэ хөөрэнэ.

Прибор бүтээлгын нэгэдэлдэ хүдэлдэг С. В. Третьякова үхибүүнтээ эндэ амарна.

— Аяар 250 хүнэй хүдэлдэг манай цехһээ ори ганса намда арай гэжэ энэ путёвко хүртөө даа. Манай предприятиин үхибүүтэй эхэнэрнүүд энэ талаар ехээр ядадаг гээшэ. Зундаа нэгэ тээшээ үхибүүгээ абаашажа амаруулха гэхэдэ, путёвко байдаггүй, — гээд тэрэ сэхэ руунь гомдолоо хэлээ бэлэй.

Эдэ богонихон хөөрэлдөөнүүдые уншаад, таанар «Энергетик» профилакториин хэр зэргын байра байдалтай байһание ойлгоо бээзт. Хүдэлмэришэд тухайгаа ёһотоор һанаагаа табидаг предприятинууд иимэ һайхан элүүржүүлгын, амаралгын түбүүдтэй байха байнал. Ажалай үндэр дүнгүүд хүнэй һайнаар амарһантай, бэеэ аргалуулһантай сэхэ холбоотой гээд ойлгодог хүтэлбэрилэгшэд мүнөө хэрэгтэй.

Буряадай мебельнэ болон модо болбосоруулдаг комбинадай «Сосновый бор» гэжэ санатори-профилактори бусад зоной хорхой хүдэлгэхөөр гоё һайхан байра байдалтай. Эндэ тус комбинадай директор А. П. Шапирын, мүн түйлаһан дүнгүүдээрээ һанаагаа амараад, гараа хабсараад һуудаггүй, ходоодоо профилакториингоо байдал һайжаруулха тухай һанаагаа зободог ахамад врач Б. М. Батуевагай хубита ехэ. Эдэнэр өөрын теплицэтэй, амаргашадай стол дээрэ үгэрсэ, редискэ, мангир ходо байдаг.

Энэ үдэр манай хүрэһэн үшөө нэгэ газар — территориально-барилгын «Бурятстрой» нэгэдэлэй «Строитель» профилактори дурдагша профилакторинуудһаа нэгэ бага муушаг байдалтай.

— Би эндэ һаял эхамад врачаар хүдэлжэ эхилээб. Урдань республиканска больницын онкодиспансертэ ажалладаг байгааб. Элүүрые хамгаалгын үгытэй албанһаа мултаржа, баян эмхи зургаанда ерээ гээшэб гээд һанаһамни, дан тиимэшье бэшэ байгаа даа. Энэ профилакториин хорёо хото унашанхай, скважинын мууһаа болоожо, уһаар дуталданабди. Хотын 44-дэхи кварталда манай нэгэдэл шэнэ профилактори барижа захалаа. Тиигээд энэ хуушан байшандаа анхаралаа хандуулнагүй ха. Минии һанахада, хото соо амаралтын түб бариха гээшэ буруу. Иимэ һайхан агаар, ой модон тэндэ үгы ха юм, — гэжэ «Строитель» профилакториин ахамад врач В. Б. Бальжанов хөөрэнэ.

Энэ статья соо хэлэгдэһэн профилакторинууд амаралтын-элүүржүүлгын бусад түбүүдтэ орходоо яһала гэмгүй байдалтай. Газаа туаледтэй, халуун уһагүй, үйтан байранuудтай профилакторинууд мүн лэ олдохо. Харин хүдэлмэришэдэйнгөө амаралта, бэеын элүүр энхэ тухай һанаагаа табидаггүй, нэгэшье профилактори баридаггүй предприятинууд, эмхи зургаанууд олон бии. Нэрлэбэл, нэн түрүүн прибор бүтээлгын нэгэдэл ба Арадай эрдэм һуралсалай Буряадай АССР-эй министерство болоно.

«Багшанар ба тэдэнэй үхибүүд эгээл оло дахин үбдэдэг гээд элирэнхэй. Өөрын элүүржүүлгын түбтэй болохо талаар хуушан министр юушье хээгүй. Шэнэ министр С. Д. Намсараев багшанарай түлөө юу, хээ хэхэ гээд һанаһамнай, мүн лэ дэмы байшоо. Гадна мүнгэ зөөритэй байха гээд һанахаар прибор бүтээлгын нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэд хүдэлмэришэд тухайгаа оройдоо һанаагаа зобоногүйл. Энэнь гайхалтай»,— гэжэ Буряадай облсовпрофой социальна страхованиин таһагай хүдэлмэрилэгшэ С. Т. Розова дурдаа һэн.

Тиимэһээл үхибүүдээ абаад, хүйтэн турбазануудта амаралтаяа үнгэргэжэ, тулижа ябадаг түрэлхид үзэгдэнэ.

И. ГОМБОИН.

ХҮСЭНД
ҮЛӨӨГД

Гэмтэ ябадалнуудай олошоржо байһанаар бидэнэр бултадаа тон ехээр һанаагаа зободог болонхойбди. Энэмнай дороо үндэһэтэй гээд хэлэхэдэ, алдуу гарахагүй гэжэ һанагдана. Юуб гэхэдэ, үдэшэндөө хэрэггүйгөөр үйлсэдэ гарахаяа айнабди, гэртээ һуухадаа, олон тоото суурганuудаар үүдэеэ бүхэлнэбди.

Энэ ушарта үлүү гарама гуманизаци зэмэтэй гээд хэлсэхыень дуулахаар байдаг. Хэһээлтэ улам шангадхажа, шэрүүнээр тэмсэжэ, гэмтэ ябадалнуудые эсэслэн илахын аргагүй гэжэ дэлхэйн хуули хамгаалдаг зургаануудай хүдэлмэриин дүй дүршэл гэршэлэн харуулна. Гэмтэ ябадалнуудай хэр зэргын хэмжээтэй байһаниинь обществын байдалай, тэрэнэй элүүр энхын хэр зэргэ байһание айхабтар тодоор гэршэлдэг юм.

Тиигэбэ ябабашье, өөрынгөө ороной эрхэтэдые хамгаалжа, аршалжа шадаха гээшэ гүбди? Энэ асуудалда гансата харюусажархихань хүндэ ааб даа. Зүгөөр хамгаалха, аршалха ёһотойбди. Засаг гээшэ засаг байха зэргэтэй бшуу. Хэзээ нэгэтэ өөрынгөө арга боломжонуудые дүүрэнээр хэрэглэжэ, энэ дэлхэй дээрэ ажаһууха эрхэгүй бүлэг зон бии гэжэ ойлгохо ёһотой болоно. Эдэ зоной гаргаһан гэмтэ ябуулганууд хэмһээ үлүү гарама хүндэ ха юм.

Муу муухай гэмтэ ябадалнуудые гаргаһанайнгаа түлөө урдань нэгэтэ бэшэ сүүдлэгдэһэн бүлэг зон толгойн саазада хүртэжэ, хайра хүлеэһэн мэдүүлгэнүүдынь буруушаагдаа, сүүдэй гаргаһан шиидхэбэри хүсэндөө үлөөгдөө гэжэ совет хэблэлдэ мэдээсэгдэһэн юм. Мүнөө тэдэнэрэй зарим нэгэнэйнь нэрэнүүдые, гэмтэ ябадалнуудыень дурдаха, олониитын анхаралда табиха хэрэгтэй гээшэ хэ.

Абхазай АССР-эй Верховно сүүдээр 17-той басага хүсөөрөө эдлэжэ, аймшагтай муухайгаар алаһанайнгаа, дээрмэ, хонжоо наймаа хэһэнэйнгээ түлөө гэмнэгдэһэн В. Ториин, Минскын городской сүүдээр 19-тэй болон 49-тэй эхэнэрнүүдые алаһанайнгаа түлөө гэмнэгдэһэн А. Ревинскиин, Казахай ССР-эй Верховно сүүдээр хоёр эхэнэрые хүсөөрөө эдлэжэ алаһанай, үшөө хоёр эхэнэрые хүсөөрөө эдлэһэнэйнгээ түлөө гэмнэгдэһэн Ю. Ивановой, Забайкальска сэрэгэй округой сэрэгэй трибуналаар тонохо зорилготойгоор хоёр хүние алаһанайнгаа түлөө гэмнэгдэһэн Е. Минаковай, Каракалпакска АССР-эй Верховно сүүдээр һогтуу байхадаа дээрмэдэжэ, 74-тэй эхэнэрые хүсөөрөө эдлэһэнэй болон муу муухайгаар алаһанайнгаа, тэрэнэй үбгые алаха һэдэлгэ гаргаһанайнгаа түлөө гэмнэгдэһэн Ж. Бегимбаевай, Одессын областной сүүдээр трамвай соо һогтуугаар танигдаагүй хүние алаһанайнгаа, үшөө нэгэ хүние тоноһонойнгоо, баригдажа байхадаа, милициин хүдэлмэрилэгшые алаха һэдэлгэ гаргаһанайнгаа түлөө гэмнэгдэһэн В. Душенковскиин, Куйбышевай областной сүүдээр өөрынгөө һамган байһан эхэнэрые болон тэрэнэй үбгые айхабтар муу муухайгаар алаһанайнгаа түлөө гэмнэгдэһэн В. Романовай, Хатлонско областной сүүдээр совхозой хони хулууха гэжэ байхадаа хоёр хүние алаһанайнгаа болон гурбадахииень алаха һэдэлгэ гаргаһанайнгаа түлөө гэмнэгдэһэн М. Рахимовай амиды үлөөхэ тухай гүйлтанууд хангагдангүй, сүүдүүдэй шиидхэбэринүүд хүсэн соогоо орхигдобо.

Эдэ гэмтэ ябадалнуудые гаргагшад тухай нэгэ бага дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэхэ һанаан бии. Тиихэдээ эдэ муу ябадалнуудыень онсолон харуулха бэшэ, харин хэһээлтын зүб байһание элишэлхэ һанаатайбди.

ТАСС-ай Минскдэхи корреспондент В. Бережков иигэжэ мэдээсэнэ:

...Хорин табатай А. Ревинский түрынгөө болохоһоо урда үдэрынь хэн нэгые алаха гэжэ шиидэбэ. Юрэл, өөрыгөө һамааруулха зорилготой һэн. Тэрэ архи ууха, хүхихэл дуратай байһан юм. һамганиинь болохобо байһан эхэнэрэй һанамжаар энэ түрэньшье тэрэ хүхилгын «программын» нэгэ хуби байгаа гээшэ ха. 1988 оной июлиин 11-нэй һүни һамган болохо басаганайнгаа түрэдөө бэлдэжэ байхадань, нэгэ янхан эхэнэртэй «харилсаһанайнгаа» һүүлээр А. Ревинский тэрэнээ һогтуугаар агажархиһан юм.

Айл болож байгшадта зо-

Спорт

БҮМБЭРСЭГ ДЭЛХЭЙГЭЭ ТОЙРОХОНЬ

Наһатайшаг болоһон арбаад велосипедистнүүд городой үйлсэ, талмайнуудта хүрэжэ, тэндэ табигдаһан хүшөө памятнигуудые хаража һонирхоно хэбэртэй. Таамагшалхада, холоһоол ерэһэн айлшад гэжэ тухайлхаар һэн.

— Танилсаябди, — гэлдэһээр гар гараа барисалдан, мэндэшэлэлсэнэбди.

— Бидэнэр Новосибирскын Куйбышевай нэрэмжэтэ инженерно-барилгын институдай бүлэг аяншалагшад гээшэбди. Хамтадаа 10 хүн холын аян замда велосипедээр июлиин 3-да гараа һэмди. Яаралгүйхэнөөр яба ябаһаар июлиин 26-да танай ниислэл Улаан-Үдэ хото хүрэжэ ерэбэбди, — гэжэ тус институдай автоматика болон электроникын кафедрые даагша, техническэ эрдэмэй кандидат, доцент Б. П. Величко хөөрэнэ. — Түрүүшынхиеэ Улаан-Үдэ хүрэжэ ерэһэн бидэнэртэ хотын гудамжа, талмайнууд, илангаяа шэнэ микрорайонуудта ербын бодоһон гэрнүүд нюдэнэй хужар болон үзэгдэбэ, — гэжэ Борис Порфильевич үгөө үргэлжэлүүлээ һэн.

Холоһоо ерэһэн аяншалагшадтай танилсахада, бүлэгтэнь дээрэ нэрлэгдэһэн кафедрын доцент А. И. Губаков, философиин кафедрын ахалагша багша А. А. Тэюбенко, архитектурна факультет дүүргэһэн Б. С. Ярославцев, һуралсалай мастер И. А. Петраченко, студентнэр Костя Бочкарев, Лариса Ткаченко, Алексей Смердов, Андрей Щедрин, Мерка Фотулаев гэгшэд оролсоно.

— 1988 ондо Америкын Холбоото Штадуудай Миннеаполис хотын бүлэг хүтэлбэрилэгшэд Новосибирск ерэхэдээ, манай хоёр хотые анда хотонууд болгохо хэлсээ баталһан юм. Энээнһээ уламжалан, тус хотын хэдэн бүлэг аяншалагшад манайда ерээд ошоо. Харин бидэнэр тус хотын нэгэ бүлэгтэйнь велосипедээр һонирхолтой аяншалга үнгэргэхэ гэжэ хэлсэһэн байгаабди,— гээд нүхэр Величко хөөрэнэ.

Новосибирскһээ манай Улаан-Үдэ хүрэжэ ерэһэн айлшад тус аяншалгынгаа харгые туршахынгаа хажуугаар, бууха, хонохо, эмарха газарнуудаа тодоруулжа, тэмдэглэжэ абаһан байха юм. Ерэхэ жэлэй зунай һаранuудта үнгэргэгдэхэ энэ аяншалгада хоёр талаһаа арба, арбан хүн хабаадаха юм ха. Тиин Новосибирскһээ эхилһэн замынь Владивосток хүрөөд, тэндэһээ Миннеаполис зорихо болоно. Харин эндэһээ Лондон—Париж—Москва — Новосибирск гэһэн маршрудаар ябаха түсэб табиһан байха юм. Тиигэжэ эдэнэр велосипедээр бүмбэрсэг дэлхэйе тойрохо гэһэн һонирхолтой аян замда гараха болоно. Энэнь жэл бури зунай һаранuудта дүрбэн жэлэй туршадэ үргэлжэлхөөр хараалагданхай.

Холын холодо зориһон һонирхолтой энэ аяншалгань Новосибирскын инженерно-барилгын институдай байгуулагдаһаар 60, Америкын нээгдэһээр 500, Новосибирскын мүндэлһөөр 100 жэлэй ойн һайндэрнүүдтэ зорюулагдана.

Улаан-Үдэ хүрэжэ ерэһэн эдэнэр аян замдаа ябахадаа, Красноярск, Кемерово, Эрхүү болон бусад хотонуудай ажалшадтай илангаяа залуушуултай уулзахадаа, институт тухайгаа хөөрэжэ үгэһэн, ерэхэ жэлһээ эхилхэ аяншалгынгаа маршрудтай танилсуулһан байха юм. Мүн барилганууд дээрэ үйлэдбэриин практика гаража байдаг институдайнгаа студентнүүдтэй золгожо, ажабайдалнарнь һонирхоһон, зүбшэл заабари үгэһэн байна.

Эдэ бүгэдынгөө хажуугаар эдэнэр хүрэһэн лэ хотонуудай томо предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзажа, ерэхэ жэлдэ эдэнэртэ эдеэ хоолой талаар, мүн хонохо, амарха байра байдалаар хангаха асуудал шиидхэжэ, туһаламжа, тэдхэмжэ үзүүлхыень хэлсээ баталһан байна.

—Үдэртөө 110—130 километр зай гаталдаг байгаабди. Тайшет хотоһоо эхилһэн хура бороодо сохюулжа зобоо, туляабди. Тиигэбэ ябабашье, зориһон хэрэгээ бүтээжэ, аян замаа Улаан-Үдэ хотодо дүүргэбэбди. Ерэхэ жэлдэ уулзатараа, баяртай! — гэжэ Новосибирскһээ ерэһэн бүлэг аяншалагшад хахасаха дээрээ хэлээ һэн.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ҮНДЭР ҮРЭ ДҮНГҮҮД

һур харбалгаар профсоюзуудай спортын бүлгэмэй түрүү һуури эзэлхын түлөө нэмэл мүрысөөн гурбан үдэр соо «Спартак» стадионой сагаалса дээрэ үнгэргэгдэбэ. Спортын хоёр бүлгэмэй гушаад мэргэшүүл хабаадаһан байгаа.

Шэтэһээ ерэһэн уласхоорондын классай спортын мастер Надежда Бадмацыренова яһала һайн һорилго бэлэдхэлтэй байһанаа харуулаа. «Динамо» бүлгэмэй Буряадай республиканска соведэй дэргэдэхи Олимпиадада бэлэдхэлэй «Годли» гэжэ түбэй харбагша Н. Бадмацыренова бүхы зайнуудта хёрхо мэргэнээр харбажа, М-1 упражненеэр 1299 очко абаад, түрүү һуури эзэлбэ.

Спортын мастерта кандидат Екатерина Малгатаева тэрээнһээ 95 очкогоор гартажа, хоёрдохи һууриде гараа. Спортын мастер Валентина Савельева 1192 очкотойгоор удаадахи һуури эзэлһэн байха юм. Спортын мастернууд Ж. Тухалова, Н. Доржиева, И. Болдохонова гэгшэд эрхим зургаанай тоодо оробо.

Түгэсхэлэй мүрысөөн илангаяа шанга тэмсэлдэ үнгэрөө. Надежда Бадмацыренова 329 очко тудажа, профсоюзуудай спортын бүлгэмэй чемпионой нэрэ солодо хүртэһэн байгаа. Валентина Савельева 313 очко, Намжил Доржеева 306 очко абаад, мүнгэн ба бронзо медальнуудаар шагнагдаа.

Түрүүшын хоёр үдэрэй дүнгүүдээр «Динамо» бүлгэмэй гэшүүн, уласхоорондын классай спортын мастер Валентин Дарханов 1260 очкотойгоор эрхимлэһэн байна. Улаан-Үдын гарнизоной түлөөлэгшэ, спортын мастер Жаргал Дамбиев тэрээнһээ долоон очкогоор гартаба. Түмэр замай транспортын техникум дүүргэһэн спортын мастерта кандидат Андрей Ермолов 1203 очкотойгоор гурбадахи һуури эзэлээ. Спортын мастернууд А. Савельев, В Лазарев, спортын мастерта кандидат В. Чебаков гэгшэд эрхим зургаанай тоодо ороһон байха юм.

һүүлшын үдэр сагаалса дээрэ шанга тэмсэл болобо. В. Дарханов, М. Ринчиндоржиев гэгшэд адли очко тудаба — 312. Тиин саашадаа гурба-гурбан годлёор дахинаа харбахадаа, Маюр Ринчиндоржиев шүүжэ, нэмэл мүрысөөндэ шалгарба. «Бара, бара, бара даа, баатар мэргэн байнаш даа» гэжэ үреэхэ дуран хүрэнэ. Жаргал Дамбиев 299 очкотойгоор гурбадахи шатын дипломоор шагнагдаа.

Илагшадта профсоюзуудай спортын бүлгэмэй дипломууд, үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаһан байгаа.

Б.-М. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: эрэшүүл сагаалса дээрэ.

В. ГАРМАЕВАЙ фото.

һУР ХАРБАЛГЫН һОНИН

✦ һур харбалгын Европын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Испаниин Барселоно хотын олимпийскэ сагаалса дээрэ болобо. Энэ түбиин хорёод ороной зуу гаран мэргэшүүл хабаадаһан байгаа.

Хубиин болон командна тоосоогоор СССР-эй һур харбагшад илажа, Европын чемпионууд болобо. Дэлхэйн чемпионууд В. Ешеев С. Забродский (хоюулаа Москваһаа), В. Шикарев (Душанбе) гэгшэдһээ бүридэһэн Совет ороной команда эрэшүүл сооһоо шалгараа. Хубиин тоосоондо С. Забродский, Н. Насаридзе (Тбилиси) гэгшэд түрүү һуури эзэлжэ, алтан медальнуудаар шагнагдаба. Владимир Ешеев эрэшүүлэй дундаһаа эрхим зургаанай тоодо ороо. Улаан-Үдын 7-дохи СПТУ-гай һурагша, уласхоорондын классай спортын мастер Валерий Лысенко СССР-эй суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдажа, мүрысөөндэ хабаадаа.

✦ һур харбалгаар уласхоорондын заншалта мүрысөөн Бельгиин ниислэл Брюссель шадархи Шарлеруа хотодо үнгэргэгдэбэ. Табан ороной, тусхайлбал, Бельгиин, Голландиин, Велокобританиин, СССР-эй, Шэнэ-Зеландиин суглуулагдамал команданууд хабаадаһан байгаа. «Динамо» бүлгэмэй Түбэй соведэй команда манай ороной спортын нэрэ хүндые хамгаалба. Түбэй соведэй ахамад тренер, СССР-эй габьята тренер М. Ю. Дабаев командые толгойлоо.

СССР-эй мэргэшүүл хубиин болон командна тоосоогоор түрүү һуури эзэлжэ, алтан медальнуудаар шагнагдаа. Шэтын уласхоорондын классай спортын мастер Надежда Бадмацыренова М-2 упражненеэр харбахадаа, 2565 очко тудажа, заншалта мүрысөөндэ илаад, чемпион болобо. Манай «Динамо» бүлгэмэй республиканска соведэй тренер, спортын мастер Маргарита Китаева хоёрдохи һуури эзэлбэ.

Эрэшүүл сооһоо манай ороной харбагшад хүндэлэлэй табсангай бүхы шатые эзэлээ. Константин Школьный 2526 очко тудаба. Уласхоорондын классай спортын мастер Валентин Дарханов 2503 очкотойгоор хоёрдохи һуури эзэлһэн байха юм. Евгений Провоторов гурбадахи һууриде гараа.

Б. БАТОМУНКУЕВ.

ТОБШОХОНООР...

ФУТБОЛ. Республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө 40-дэхи мүрысөөнэй нэгэдэхи түхэригэй наадануд дүүрэжэ байна. Гусиноозерскын «Шахтер» ЛВРЗ-гэй спортклубые 1:0 тоотойгоор шүүгээ. Тиигэжэ эдэ хоёр команда тус тустаа 16 очкотой болоод, түрүүлжэ ябана. Транспортын «Локомотив» ба Онохойн «Восход» эдэнэрһээ хоёр очкогоор гээгдэнэ. Северобайкальск хотын «Сибиряк» Закаменскын «Металлургтай» наадахадаа, мүн лэ 1:0 тоотойгоор шүүгээ.

Футболоор Буряадай АССР-эй кубогта хүртэхын түлөө түгэсхэлэй мүрысөөн августын 12-то үнгэргэгдэхэ. Эндэ ЛВРЗ-гэй спортклуб авиационно заводой «Забайкалецтай» уулзаха юм. Түмэр замшад Онохойн «Восходые» ялын сохилтоор 5:4 тоотойгоор шүүгээ, «Забайкалец» «Электромашина» командые 5:0 тоотойгоор илаа һэн.

БОКС. Эдиршүүлэй дунда СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Куйбышев хотодо болобо. Забайкалиин сэрэгэй округой нэрэ хүндые хамгаалһан манай республикын эдир хүбүүдэй дундаһаа Түнхэнэй районой түлөөлэгшэ Баяр Бадмаев 46 килограммай шэгнүүртэ тулалдахадаа, хоёрдохи һуури эзэлээ. Улаан-Үдын 25-дахи һургуулиин һурагша Евгений Шарагулов 74 килограммай шэгнүүртэ бронзо медаляар шагнагдаһан байха юм.

СПОРТЛОТО

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖ

«45-һаа 6-ень таааха» ба «36-һаа 5-ень таааха» «Спортлотонуудай» 30-дахи тираж.

«45-һаа 6-ень таааха»: 7—классическа барилдаан, 8—велоспорт трек, 14—академическэ һэлюурдэлгэ, 29—стендовэ буудалга, 32—фигурна һолжоролго, 40—городки.

«36-һаа 5-ень таааха»: 4—бокс, 5—бүхэ барилдаан, 19—саһын урилдаан, 28—мэргэн буудалга, 31—фехтовани.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

1990 оной июлиин 29-дэ үнгэргэгдэһэн 30-дахи тиражай дүнгүүдые «Союзспортлото» нэгэдэл согсолбо.

«45-һаа 6-ень таааха спортлото: 1.245.700 билет ороо. Зургаан номер хэншье таабагүй, табан номер (32 карточка) таагшад—1.767 түхэриг, дүрбэн номер (1.595 карточка) тааһан хүнүүд—35 түхэриг, гурбан номер (24.828 карточка) таагшад 3 түхэриг абаха байна.

«36-һаа 5-ень таааха спортлото: 13.401.581 билет ороо. Табан номер (28 карточка) таагшад — 10.000 түхэриг, дүрбэн номер (4.637 карточка) тааһан хүнүүд—131 түхэриг, гурбан номер (159.785 карточка) таагшад 7 түхэриг абаха.

30-дахи тиражай биледүүдээр, 21-дэхиһээ 30-дахи тираж хүрэтэр хабаадаһан 10 тиражай биледүүдээр шүүбэринүүд августын 18-һаа сентябриин 18 болотор түлэгдэхэ.

(ТАСС).

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30—«Ференц Лист»—5 серитэй уран һайханай фильм. 3-дахи сери. 10.45— Литературно-уран һайханай программа. 12.45— Мультфильм. 13.00 — «ТелеЭКО» — журнал. 13.30— Время. 17.15—«Гостья из будущего»— үхибүүдтэ фильм. 3-дахи сери. 18.20— С. Рахманинов. Оркестртэй хамта фортепиано дээрэ гүйсэдхэгдэхэ 2-дохи номерой до минор концерт. 19.00— Арадай депутадуудай Рязаниин городской Соведэй шэнэ бүридэлэй ажал ябуулга тухай. 19.30— Время. 20.00 — «Нечерноземагропромстройн» предприятинуудай хүдэлмэри тухай. 20.45—«Ференц Лист»—5 серитэй уран һайханай фильм. 2-дохи сери. 22.00 — Время. 22.30— Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд. 22.35—«Монологи о Юрии Гуляеве»— телефильм. 23.50—«Хүн ба хуули». 01.05— Шэнэ һонин.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Мультфильм. 9.45— Баримтата фильм. 10.15 —«Кот и клоун»— фильм-концерт. 11.00— Хүүгэдэй дамжуулганuудай хуудаһануудаар. 11.30 —Хани барисаанай дүхэригтэ. 12.20—«Семнадцать мгновений весны»— уран һайханай фильм. 2-дохи сери. УЛААН-ҮДЭ. 17.05 — Хүүгэдэй энеэдэ нааданай «Ералаш» киножурнал. 17.15—«Микрофон хүдэлгэгдэбэ». 18.35— Уялга. Энэрхы сэдьхэлэй албан. 19.15.—«Байгал—бултанаймнай баялиг». 19.50— Соносхолнууд. МОСКВА. 20.00 —Алас-Дурна хизаарые ашаглан хэрэглэлгын залуушуулай региональна түб байгуулха тухай. 20.45—«Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.00—«Мне люди песню подарили»— баримтата фильм. 21.30— Эстрадна дуу гүйсэдхэдэг залуушуулай «Ялта-90» гэһэн Бүхэсоюзна V телеконкурс. 1-дэхи шата. 24.00 —Футболоор СССР-эй чемпионат. «Спартак»—«Шахтер».

ПРАВДА БУРЯТИИ
Мүнөөдэрэй номерто

«Танай гол анхаралда» гэһэн никтэ гаршаг доро республикын парламентда республикын бүрин эрхэтэ байдал тухай, Улаан-Үдын горсовет болон горгүйсэдкомой өөрыгөө хүтэлбэрилгын болон өөрыгөө мүнгэ зөөреэр хангалгын гуримда орохо талаар бэлэдхэлэй хүдэлмэри тухай асуудалнуудаар хэгдэжэ байһан хүдэлмэри тухай материалнууд номерто үгтөө.

Улаан-Үдын горплодоовощторгын директор Т. Чурукбайн «Гансал хранилищиһаа дулдыдана бэшэ...» гэһэн гаршагтай статья эндэ бии. Ургаса тариһаа эхилээд, тэрэнээ хуряажа хадагалалга хүрэтэр комплексно хэмжээ ябуулганuудай ашаар республикын хүн зониие һайн шанартай продукцияар хангаха тухай асуудалда энэ статья зорюулагдана.

ТАСС-ай болон АПН-эй корреспондентнүүдэй материалнууд, спортын һонин, Улаан-Үдэдэ августын 1-дэ үнгэргэгдэһэн Буряадай АССР-эй Финансын министерствын мүнгэ зөөриин лотерейн шүүбэринүүдэй тиражай таблица номерто үгтэнхэй.

Кино, театрнуудта

Театр оперы и балета

Гастроли Душанбинского государственного русского драмтеатра им. Вл. Маяковского. «ОБЭЖ» (Общество белградских эмансипированных женщин)— в 19.

«Дружба»

«Потрясающие приключения мушкетеров — в 9-30, «Большой»— в 11-10, 13, 14-50, 16-40, 21, «Кокон»— в 18-30.

«Родина»

«Судьба барабанщика»— в 10, 16-20, «Преступление Антуана» — в 12, 13-50 (удл.), 18-10, 20, 21-40.

«Прогресс»

Красный зал—Большой—в 10, 12-10, 14-20, 16-30, 18-40, 20-50. Зеленый зал—Интердевочка— (2 серии)—в 9-50, 16, 20-40, Игла—в 12-40, 14-20, 19.

«Октябрь»

Мультфильмы— ... дет тот день—в 17, 19, 21.

«Восток»

Смех и горе у ... 15-30, В джазе ... ки—в 17, 19, 21.

«Байкал»

Белый велоси... 20-30.

«Аршан»

Красное золото— ...

ДК «Текстильщик»

«Сто дней в Па... 20.

Редак...
Р. Б. ГА...

НАШ АДРЕС:
670000, УЛАН-УДЭ
ул. Каландаришвили, 23

Телефоны редакции: редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды—2-60-91, 2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, агропромышленный—2-64-36, 2-63-86; советского строительства и быта—2-69-58; культуры и школ—2-60-21. 2-57-63; информации—2-34-05; переводов—2-54-93; писем и селькоров—2-67-81; корректорская—2-33-61; выпускающие—2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин—91-1-44, г. Северобайкальск—35-73, п. Хоринск—55-6-90, г. Закаменск—31-61, п. Кырен—91-9-79 п. Агинское—3-40-69. Директор издательства—2-37-32, бухгалтерия—2-33-77, вахта—2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. л. Индекс подписки газеты 50901.

Газета отпечатана республиканской типографией Госкомиздата Бурятской АССР. Директор 2-40-45.
Заказ № 181.